

BUREAU HALT AMSTERDAM

Procesbeschrijving, klanten- en bekendheidsonderzoek

Paul van Rutten

**Instituut voor Criminologie en Rechtssociologie,
Vrije Universiteit Amsterdam**

Carla Verwoerd

**Bureau Criminaliteitspreventie
Van Dijk en Van Soomeren bv**

Amsterdam, juli 1990

BUREAU HALT AMSTERDAM

Procesbeschrijving, klanten- en bekendheidsonderzoek

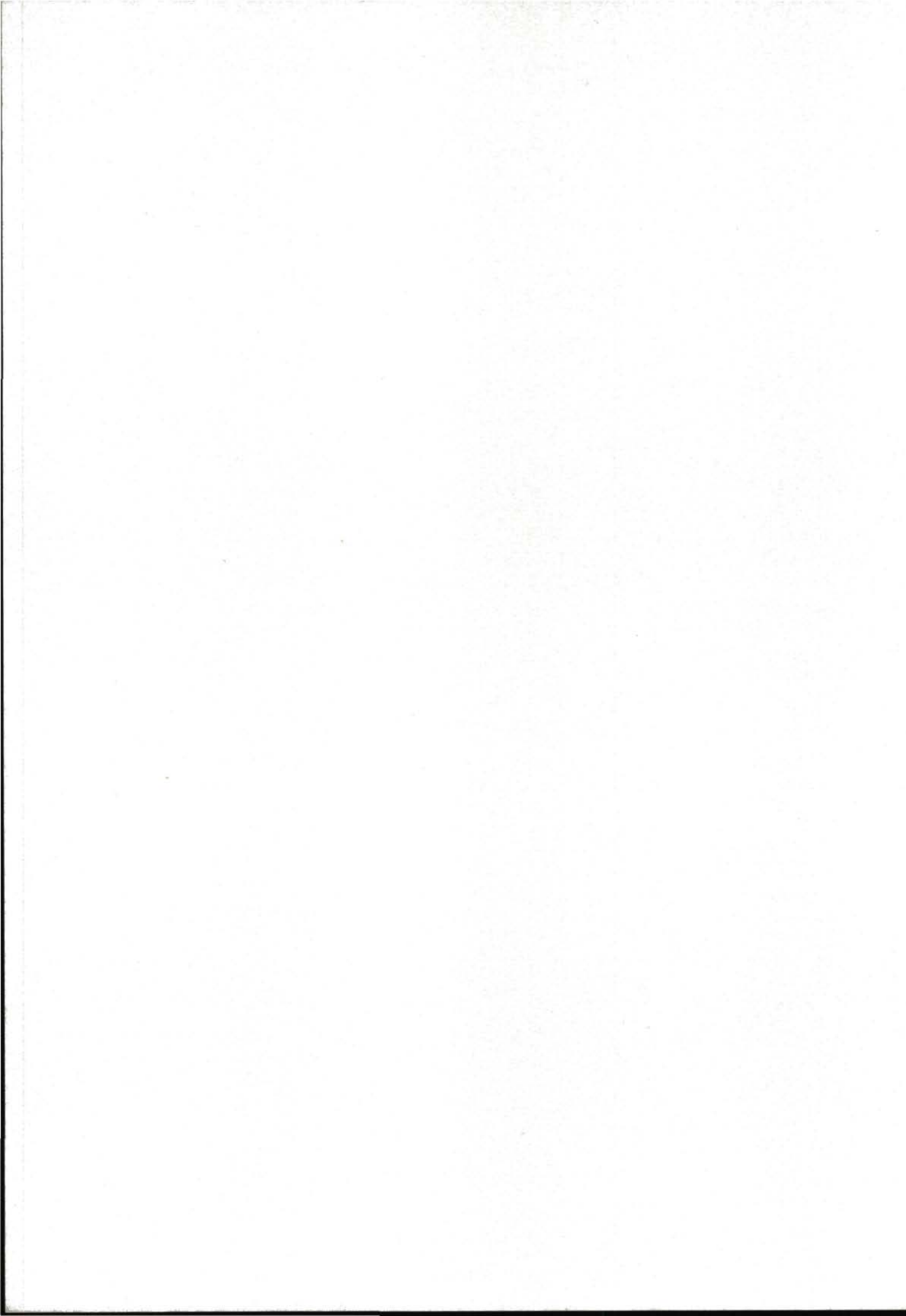
Paul van Rutten

**Instituut voor Criminologie en Rechtssociologie,
Vrije Universiteit Amsterdam**

Carla Verwoerd

**Bureau Criminaliteitspreventie
Van Dijk en Van Someren bv**

Amsterdam, juli 1990

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Onderzoeksopzet	7
Deel 1. Organisatie en werkwijze van Bureau HALT	11
1.1. Onderzoeksvragen	11
1.2. Organisatie	11
1.3. Werkzaamheden van de medewerkers	12
1.4. De HALT-procedure en de verwijscriteria	15
1.5. Schadeverhaal	16
1.6. De betrokkenen bij Bureau HALT	17
1.6.1. Wie zijn bij Bureau HALT betrokken?	17
1.6.2. Wat is de concrete betrokkenheid bij Bureau HALT?	19
1.6.3. Mening ten aanzien van vandalisme en de HALT-aanpak	21
1.6.4. De doelstellingen van Bureau HALT	23
1.6.5. Knelpunten bij de HALT-aanpak	24
1.6.6. Criteria voor het HALT-succes	26
1.7. Samenvatting, enkele conclusies en aanbevelingen	27
Deel 2. Het klantenonderzoek	33
2.1. Inleiding	33
2.2. Persoonsgegevens	33
2.3. Delictgegevens	36
2.4. De thuissituatie	37
2.5. De schoolsituatie	38
2.6. Vrijtijdsbesteding	39
2.7. Politiecontacten	40
2.8. Het HALT-bureau	41
2.9. De Amsterdamse HALT-jongeren, een samenvatting	41

Deel 3. De bekendheid van Bureau HALT bij de politie	45
3.1. Inleiding	45
3.2. De telefonische enquête	45
3.2.1. De voorgelichte wijkteams	46
3.2.2. De nog niet voorgelichte wijkteams	46
3.2.3. Een eerste conclusie	46
3.3. De schriftelijke enquête	47
3.3.1. Kenmerken van de respondenten	48
3.3.2. De bekendheid van Bureau HALT	48
3.3.3. De stellingen	52
3.4. Samenvatting en conclusies	53
 Bijlage 1. Vragenlijst betrokkenen	 i
 Bijlage 2. Lijst van overtredingen en misdrijven m.b.t. Bureau HALT	 iv
 Bijlage 3. HALT-registratieformulier	 vi
 Bijlage 4. Schriftelijke enquête politie	 x
 Bijlage 5. Telefonische enquête politie	 xii

Inleiding

Op 1 september 1989 werd het Amsterdamse Bureau HALT aan het Jonas Daniël Meijerplein te Amsterdam geopend. Het besluit van het college van Burgemeester en Wethouders om een hoofdstedelijk HALT-bureau op te zetten was al in april 1988, naar aanleiding van een notitie van de wethouder van Jeugdzaken en Volksontwikkeling, genomen. Het HALT-bureau wordt door de wethouder geplaatst binnen het kader van het totale gemeentelijke anti-vandalismebeleid. Dit beleid waarvan ook de wijkacties en de troubleshooter deel uitmaken zal aan kracht winnen, aldus de wethouder, als het wordt aangevuld met een HALT-bureau. "Het biedt namelijk in de context van maatschappelijke preventie, zowel mogelijkheden voor een versterking van de dadergerichte elementen in het beleid, als voor een samenhangend optreden van gemeente, politie en Openbaar Ministerie. Van een HALT-bureau zal een preventieve werking op aangehouden daders uitgaan; het werkt ontlastend op het politieke en justitiële apparaat en het zal helpen de schade aan gemeentelijk en particulier bezit terug te dringen" (notitie HALT-bureau, 30 maart 1988).

De wethouder stelt voor gebruik te maken van de financiële tegemoetkoming van het Rijk van f 100.000,- en daarnaast middelen van de gemeentelijke begroting te reserveren voor de financiering het Amsterdamse HALT-bureau. Aangezien het Rijk slechts twee jaar een gedeelte van de kosten zal dragen, zullen alle kosten in 1990 ten laste komen van de gemeente. Inmiddels staat Bureau HALT, vanaf 1 januari 1990, structureel op de begroting voor f 200.000,- per jaar.

In de notitie van de wethouder wordt voorgesteld op basis van een evaluatie van de resultaten van het HALT-bureau te beslissen of het project al dan niet moet worden gecontinueerd. Deze evaluatie is uitgevoerd door het Instituut voor Criminologie en Rechtssociologie van de Vrije Universiteit Amsterdam, in samenwerking met Bureau Criminaliteitspreventie Van Dijk en Van Soomerens bv. De opzet van dit onderzoek komt in het navolgende als eerste aan de orde. Het rapport bestaat verder uit drie delen. Het eerste deel is een beschrijving van de organisatie en werkwijze van het HALT-bureau. Dit deel is van de hand van Carla Verwoerd van Bureau Criminaliteitspreventie Van Dijk en Van Soomerens bv. Het tweede deel van deze rapportage geeft een beeld van de jongeren die in de eerste zeven maanden naar Bureau HALT zijn verwezen. Het derde deel handelt over de bekendheid van het bureau bij de Amsterdamse politie. Deze laatste twee delen zijn geschreven door Paul van Ruiten, verbonden aan het Instituut voor Criminologie en Rechtssociologie van de Vrije Universiteit. De delen beginnen met een uitwerking van de onderzoeksvragen, gevolgd door de resultaten van het onderzoek. Ze worden met een samenvatting en enkele conclusies afgesloten.

1. Onderzoeksopzet

Het evaluatie-onderzoek bestaat uit 3 onderdelen:

1. De organisatie en werkwijze van het HALT-bureau. Dit onderdeel is een procesbeschrijving.
2. De klanten van het HALT-bureau. In dit onderdeel is een aantal gegevens van klanten vastgelegd en geanalyseerd.
3. De bekendheid van (de activiteiten van) Bureau HALT bij de politie.

1. Onderzoek naar de organisatie en werkwijze van het HALT-bureau

In dit deel is vastgelegd hoe de organisatie van het Bureau werkt, welke activiteiten zijn opgezet, de verwijscriteria, de gang van zaken rond het schadeverhaal en de betrokkenheid van anderen, zoals Openbaar Ministerie en begeleiders van projecten. Ook de politie is in het onderzoek betrokken.

Tevens is gekeken of de rol van het HALT-bureau in het totale gemeentelijk anti-vandalismebeleid uit de verf komt. Dit betreft dan met name: een inventarisatie van de bijdrage op buurtniveau en stedelijk niveau.

Voor dit deel zijn met name in de eerste maanden van 1990 de volgende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd:

1. Analyse van cliëntenboek, werkplannen, vergaderverslagen, teamverslagen, tijdsbestedingsformulieren, half jaarlijks verslag:
2. Interviews met de officier van justitie, politiefunctionarissen, sleutelpersonen uit wijken, beleidsambtenaren (vragenlijst, zie bijlage 1):
3. Gesprekken met HALT-medewerkers.

Voor wat betreft de interviews is door Bureau HALT een lijst met namen aan-geleverd waarvan de meeste personen aan een vraaggesprek over hun betrokkenheid bij het Bureau hun medewerking hebben verleend. De lijst is door Bureau Criminaliteitspreventie aangevuld met andere betrokkenen. De vragenlijst (zie bijlage 1) bestaat uit 4 delen:

1. Algemene vragen.
2. Vragen betreffende werkwijze/organisatie HALT.
3. Stellingen.
4. Evaluatievragen.

Elk interview heeft ongeveer 1 uur geduurd, en er is een gespreksverslag gemaakt dat is teruggestuurd voor mogelijke correcties en/of aanvullingen.

2. Onderzoek naar de klanten van het HALT-bureau

In dit deel is een aantal gegevens van HALT-klanten vastgelegd. Aan de hand van het speciaal daartoe ontwikkelde HALT-registratieformulier zijn persoons- en delicts-

gegevens verzameld, alsmede achtergrondinformatie over de school- en thuissituatie, vrijetijdsbesteding, politiecontacten en hulpverleningscontacten.

Voor dit onderzoek heeft een analyse van de klantenregistraties plaatsgevonden. Op basis van deze analyse is een profiel geschetst van de Amsterdamse HALT-klanten. Zij worden, waar relevant, vergeleken met de resultaten uit het rapport van M. Kruissink en C. Verwers (HALT: een alternatieve aanpak van vandalisme, WODC, 1989).

3. Onderzoek naar de bekendheid van Bureau HALT bij de politie

In dit deel is onderzocht in hoeverre de politie op de hoogte is van de activiteiten van Bureau HALT.

Daartoe is een vragenlijst gemaakt, aan de hand waarvan persoonlijk is geïnterviewd. Voorafgaand aan deze activiteit zijn alle wijkteams telefonisch benaderd.

Voor dit deel van het onderzoek zijn de volgende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd:

1. Telefonisch enquête onder alle Amsterdamse wijkteams van politie (december 1989).

Er was op dat moment aan ongeveer de helft van de wijkteams door het HALT-bureau voorlichting gegeven, aan negen wel en aan acht nog niet.

De volgende vragen zijn gesteld:

1. Heeft u wel eens van Bureau HALT gehoord?
 2. Zo ja, op welke manier?
 - a. korpsbericht
 - b. voorlichtingsbijeenkomst
 - c. externe media
 - d. collega's
 - e. anders, namelijk...
 3. Wat vond u van de voorlichtingsbijeenkomst
 4. Kent u het HALT-verwijsformulier
 5. Heeft u wel eens jongeren naar HALT doorverwezen?
-
2. Schriftelijke enquête onder zeven wijkteams. Zes wijkteams uit het experimentele gebied van Bureau HALT zijn schriftelijk benaderd over deelname aan een enquête over de bekendheid van Bureau HALT bij de politie, te weten: Balistraat, Pieter Aertzstraat, Van Leijenberghlaan, Spaarndammerstraat, Linneusstraat en Tweede Helmerstraat. Hetzelfde is gedaan bij twee wijkteams die nog geen voorlichting over Bureau HALT gehad hadden: Flierbosdreef en Ganzenhoef, zij dienen als controlegroep.

Gemiddeld zijn per wijkteam vijftien gestructureerde vragenlijsten uitgedeeld. De respons was hoog, tien of meer van de vijftien vragenlijsten werden geretourneerd. De respondenten zijn volstrekt willekeurig gekozen. Naast een aantal persoonlijke vragen als leeftijd, sexe en rang, zijn hen de volgende vragen voorgelegd:

1. Bent u op de hoogte van het bestaan van een Bureau HALT in Amsterdam?
2. Wat is volgens u de taak van Bureau HALT?
3. Kent u de medewerkers van Bureau HALT?
4. Spreekt u met uw collega's over Bureau HALT?
5. Bent u aanwezig geweest bij een voorlichtingsbijeenkomst van Bureau HALT?
6. Waar werd die bijeenkomst gehouden?
7. Wat vond u van de voorlichting over Bureau HALT?
8. Kent u het dienstvoorschrift inzake de HALT-procedure?
9. Wat vond u van de voorlichting over Bureau HALT?
10. Kent u het HALT-verwijsformulier?
11. Wat vindt u van het HALT-verwijsformulier?
12. Voor welke delicten kunt u doorverwijzen naar Bureau HALT?
13. Heeft u wel eens doorverwezen naar Bureau HALT?
14. Is er voor u persoonlijk sprake van een taakverzwaring sinds Bureau HALT actief is?

Daarnaast is hen een vijftiental stellingen voorgelegd met betrekking tot het alternatief afdoen van vandalisme, en de rol die Bureau HALT en de politie daarin kunnen spelen.

Deel 1. Organisatie en werkwijze van Bureau HALT

1.1. Onderzoeksvragen

In het onderzoek naar de organisatie en werkwijze van het HALT-bureau staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Op welke wijze is Bureau HALT georganiseerd?
- Welke werkzaamheden worden door de twee medewerkers van HALT uitgevoerd?
- Hoe loopt de HALT-procedure en welke verwijscriteria worden gehanteerd?
- Hoe loopt het schadeverhaal?
- Wie zijn bij het Bureau HALT betrokken en hoe kan die betrokkenheid worden omschreven?

1.2. Organisatie

Bureau HALT Amsterdam maakt deel uit van het gemeentelijk apparaat. Bureau HALT komt ten laste van de gemeente-begroting. Een deel van de financiën wordt opgebracht door de gemeentelijke afdelingen Onderwijs, Stadsreiniging, Volkshuisvesting, Algemene Zaken en het Gemeentelijk Vervoerbedrijf. Bureau HALT is aangehaakt bij het coördinatiepunt vandalismepreventie. Dit punt is ondergebracht bij de sectie Jeugdzaken en Volksontwikkeling van de hoofdafdeling Cultuur, Educatie en Recreatie van de gemeentesecretarie Amsterdam.

Coördinator van het Bureau HALT is de heer B. van Solinge, die per 1 januari 1989 is aangesteld. Hij is verantwoordelijk voor de beleidsaangelegenheden, de dagelijkse leiding van het bureau, het financiële beheer en contacten op stafniveau met het Stadhuis en de diverse andere instellingen.

Voor het uitvoerend werk is per 1 februari 1989 mevrouw H. Hilhorst aangesteld.

Op 30 maart 1989 is er een begeleidingscommissie geïnstalleerd, bestaande uit:

- De officier van justitie, belast met HALT-zaken;
- Een kinderrechter;
- Een vertegenwoordiger van de Jeugd- en Zedenpolitie;
- De coördinator Schadezaken van de Dienst Verzekeringszaken;
- De coördinator van Bureau Alternatieve Sancties¹;
- Een beleidsmedewerker van de afdeling Algemene Bestuurlijke en Juridische Zaken;
- De coördinator vandalismepreventie van de hoofdafdeling Cultuur, Educatie en Recreatie;
- De medewerkers van Bureau HALT.

¹ Een vrij unieke situatie, in vergelijking met andere HALT-bureau's, is dat er een vertegenwoordiger van BAS in de begeleidingscommissie HALT zit.

Deze begeleidingscommissie bestaat voor een deel uit mensen die ook zitting hadden in de voorbereidingsgroep van Bureau HALT. De taken van de begeleidingscommissie zijn:

1. Bewaken van een goede voortgang van Bureau HALT.
2. Vaststellen van criteria voor doorverwijzing naar Bureau HALT.
3. Vaststellen van de marges met betrekking tot het aantal te werken uren en de hoogte van schadebedragen.
4. Leveren van een bijdrage aan het ontwikkelen en vormgeven van het beleid ten aanzien van de bestrijding van vandalisme.
5. Aanspreekpunt binnen eigen organisatie voor wat betreft HALT.
6. Vaststellen HALT-notities, jaarverslagen en dergelijke.

De begeleidingscommissie vergadert om de drie à vier maanden. Er hebben inmiddels enkele personele wisselingen plaatsgevonden. Vaste agendapunten zijn:

- een overzicht van de activiteiten van de HALT-medewerkers;
- een klantenoverzicht;
- lopende zaken die op het moment van vergaderen actuele waarde hebben, zoals: het verwijsformulier, het privacy-reglement, de regionalisering van Bureau HALT, het wetsontwerp inzake HALT, delictsuitbreiding, HALT Nederland, etc..

De medewerkers van Bureau HALT voeren regelmatig overleg met leden van een kern-groepje uit de begeleidingscommissie over dagelijkse gang van zaken, nieuwe ontwikkelingen etc.. De kerngroep bestaat uit de officier van justitie, het hoofd van de Jeugd- en Zedenpolitie en de Coördinator Vandalismedpreventie.

Eens in de twee maanden voeren de HALT-medewerkers werkoverleg met de officier van justitie over alle HALT-zaken. De officier van justitie draagt eindverantwoordelijkheid over de HALT-afdoening.

Bureau HALT Amsterdam zal in de toekomst vermoedelijk haar werkterrein uitbreiden naar de regio, waarbij de grenzen van het arrondissement Amsterdam worden aangehouden. Op het moment van het schrijven van dit verslag is duidelijk dat de gemeenten Amstelveen, Landsmeer, IJpendam, Monnickendam, Marken en Broek in Waterland zullen deelnemen aan Bureau HALT Amsterdam. Deze gemeenten moeten daartoe een raadsbesluit nemen. (De verwachting is dat dit omstreeks mei gebeurt). Het ligt in de bedoeling een derde medewerk(st)er aan te stellen ten behoeve van de regio-gemeenten.

1.3. Werkzaamheden van de medewerkers

De maanden voor Bureau HALT officieel haar deuren opende, hebben de medewerkers zich vooral toegelegd op voorbereidende taken als:

- het vinden van geschikte huisvesting;

- het leggen van contacten met de officier van justitie, politie, gemeentelijke afdelingen en allerlei instellingen die te maken hebben met baldadige jongeren;
- het leggen van contacten met instellingen die te maken hebben met hulpvragen van jongeren;
- het opzetten van een registratiesysteem;
- het opzetten van de verwijsprocedure.
- het verzorgen van voorlichting en public relations.

De maanden voorafgaand aan de opening hebben de HALT-medewerkers de meeste tijd besteed aan de organisatie van het bureau. Die tijdsinvestering heeft zich in de loop van de maanden drastisch gewijzigd, ten gunste van de HALT-klanten. De tijdsinvestering is gedurende de eerste en laatste maanden globaal bijgehouden en hieronder weergegeven.

Categorie	eerste maanden	laatste maanden
organisatie	50%	10%
administratie (geen klanten)	10%	05%
werkoverleg (met name met het stadhuis)	20%	05%
externe contacten	10%	10%
voorlichting (waaronder het organiseren van exposities)	10%	20%
klanten (ook administratie)	nihil	60% ²
		110% (overwerk!)

Al in november 1989, enkele maanden na de opening van het Bureau ontstonden er capaciteitsproblemen vanwege de toestroom van HALT-klanten. Thans wordt er structureel overgewerkt.

De voorlichtingsactiviteiten ten behoeve van de politie waren al vóór de officiële start in volle gang: de politie moe(s)t er immers voor zorgen dat er HALT-klanten kwamen, c.q. komen. Ook was overleg opgestart met gemeentelijke diensten en bedrijven om afspraken over schadebetaling en aanstelling van contactpersonen voor HALT te maken. De medewerkers kozen er in eerste instantie voor Bureau HALT voor één bepaald proefgebied (districten 4 en 5) op te laten treden, maar daar werd gauw van afgestapt, omdat HALT-klanten uit alle delen van de stad werden aangeleverd en uiteenlopende politiedistricten om informatie en voorlichting verzochten. Thans wordt er naar gestreefd

² Waarvan minstens de helft van de tijd is besteed aan administratieve handelingen.

alle wijkteams van de politie over HALT voor te lichten. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is een door Bureau HALT geproduceerde videoband.

Voorlichting, overleg en vooral uitvoerende werkzaamheden zijn de belangrijkste werkzaamheden van de HALT-medewerkers.

De **voorlichting** richt zich (nog) met name op het Amsterdamse politiekorps. HALT-klanten die door omliggende gemeentelijke politiekorpsen of rijkspolitiegroepen worden 'aangeleverd', worden wel in een HALT-procedure betrokken, maar er vindt geen gerichte voorlichting plaats.

Er vindt niet alleen voorlichting omtrent de verwijspprocedure plaats, maar ook meer algemene voorlichting. Deze voorlichting, die aan uiteenlopende afdelingen en instellingen is gericht, betreft naast feitelijke informatie met name de plaats en de betekenis van het Bureau HALT. Zo wordt goodwill gekweekt.

De medewerkers van HALT voeren allerlei **overleg**. Al deze 'overleggen' worden voorbereid en schriftelijk vastgelegd door medewerkers van het bureau. Met elkaar wordt regelmatig vergaderd om de interne gang van zaken te stroomlijnen. Voorts vindt iedere veertien dagen overleg plaats met de Coördinator Vandalismepreventie. Op deze vergaderingen komen ondermeer de volgende punten aan de orde:

- financiën;
- alle externe contacten (voortgang, knelpunten);
- recente ontwikkelingen van belang voor Bureau HALT;
- HALT-klanten;
- schadeverhaal;
- contacten met benadeelden;
- huishoudelijke en personele zaken.

Eens per twee maanden wordt overleg gevoerd met de officier van justitie betreffende de afhandeling van alle HALT-zaken.

Eens per 3 à 4 maanden vindt overleg met de begeleidingscommissie plaats. Naast genoemde overlegstructuur is sprake van een regio-overleg, een drie-stedenoverleg, een overleg met HALT Nederland en allerlei incidentele, ad hoc ingestelde, vergaderingen met bijvoorbeeld de reinigingspolitie en de spoorwegpolitie.

Ook worden medewerkers vaak uitgenodigd vergaderingen bij te wonen op buurt- en wijkniveau, van scholen, van hulpverlenende instellingen en van projectgroepen die zich met leefbaarheid/veiligheid/kleine criminaliteit bezighouden. Tot slot heeft de decentralisatie van het bestuurlijk apparaat tot gevolg dat HALT-medewerkers in plaats van op centraal niveau, contacten moeten leggen en onderhouden met deelraden, in het kader van schaderegelingen. Een vooralsnog arbeidsintensieve klus.

1.4. De HALT-procedure en de verwijscriteria

Jongeren van 12 tot 18 jaar die vandalisme hebben gepleegd worden door de politie aangehouden, naar het politiebureau gebracht en zo mogelijk (zie de verwijscriteria) naar Bureau HALT verwezen.

Ook functionarissen van de dienst Ondersteunende Taken van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf (onbezoldigde ambtenaren van de gemeentepolitie aangesteld in het kader van de Wet Personenvervoer) kunnen vernielende jongeren aanhouden en via het politiebureau naar Bureau HALT verwijzen. Aanhouding en verwijzing naar HALT door de mensen van de dienst Ondersteunende Taken vindt alléén plaats als er sprake is van materiële schade. Zowel voor de politie als voor genoemde functionarissen is voorgeleiding aan een hulpofficier verplicht.

De politie is in het bezit van een speciaal verwijsformulier, dat ingevuld naar Bureau HALT wordt gestuurd; na ontvangst krijgt de jongere en zijn/haar ouders een uitnodiging om op Bureau HALT te komen praten. Al op het politiebureau heeft de jongere een folder gekregen met informatie over HALT. Het bijzondere van het verwijsformulier is dat het in de meeste gevallen 'proces-verbaal waardig' is: mocht de HALT-aanpak als mislukt worden beschouwd (1 september 1989 - 1 maart 1990: 100 HALT-zaken waarvan 5 'mislukt') dan wordt het verwijsformulier door HALT naar het Openbaar Ministerie gestuurd waar het als proces-verbaal dient.³ De schadezaak kan dan worden 'gevoegd' bij de strafzaak.

De politie moet zich bij doorverwijzing aan de volgende criteria houden:

- De jongeren moeten strafrechtelijk minderjarig zijn, dus tussen de 12 en 18 jaar. Als het delict in groepsverband wordt gepleegd en een deel van de groep (net) buiten de leeftijdsgrens valt, dan mag de hele groep naar HALT verwezen worden.
- De dader moet bekennen en vrijwillig instemmen met verwijzing.
- Er moet sprake zijn van overtreding van één van de "HALT-artikelen" uit het Wetboek van Strafrecht, de APV of de Wet Personenvervoer⁴ (zie bijlage 2).
- Het schadebedrag mag niet hoger zijn dan f 1.500,- per persoon.
- Er geldt een maximum van twee HALT-verwijzingen (het HALT-bureau controleert dat).

Na het eerste contact met de jongere duurt het gemiddeld drie weken voordat deze aan het werk is. In die tussentijd worden door de HALT-medewerkers twee gesprekken met de jongere gevoerd; in het tweede gesprek worden - mede op basis van het voorstel van de jongere - afspraken gemaakt over werktijden en wijze van schadebetaling. Dit

³ Erg ingewikkelde zaken moeten, op last van het O.M., voor het opmaken van een proces-verbaal toch terug naar de politie.

⁴ Voetbalvandalen worden niet via HALT maar via de snelrechtprocedure afgehandeld.

voorstel gaat ter ondertekening naar de ouders van de jongere en naar de benadeelde. Het is mogelijk dat in het tweede gesprek zaken aan de orde komen waaruit blijkt dat de jongere misschien hulp nodig heeft. De HALT-medewerker heeft dit tot nu toe ongeveer vijf keer meegemaakt. In deze gevallen is een folder meegegeven van de instelling waarnaar is doorverwezen.

Het aantal uren dat moet worden gewerkt, is niet gestandaardiseerd, maar wordt doorgaans aan de hand van de volgende criteria vastgesteld:

- Er wordt minstens 2 uur gewerkt;
- De benadeelde bepaalt mede het aantal uren; bijvoorbeeld: wenst benadeelde dat er in plaats van een materiële vergoeding 'flink' wordt gewerkt dan gebeurt dat.
- De omstandigheden waaronder het delict heeft plaatsgevonden kunnen een verzwaring van de afdoening inhouden. Bijvoorbeeld: brandstichten in een afvalbak betekent 6 uren werken, staat de afvalbak binnen dan zou dat 10 uren werken opleveren.

In dit stadium (na goedkeuring van het voorstel) wordt de betrokken politie-ambtenaar op de hoogte gesteld van de afspraken.

De HALT-klant gaat nu zo snel mogelijk aan het werk. In eerste instantie wordt getracht het werk te laten uitvoeren in de buurt van de plaats van het delict. Bureau HALT beschikt thans over ongeveer tien vaste werkplekken.

Dit werk kan herstelwerk zijn, of - indien dit niet mogelijk/wenselijk is - werk waarmee benadeelde iets opschiet. De jongere wordt - zo mogelijk - op de werkplek begeleid door iemand die daar werkt. De begeleider vult na afloop een kort werkbriefje in. Uit dit werkbriefje moet blijken of een en ander goed verlopen is.

1.5. Schadeverhaal

Nadat een jongere heeft ingestemd met de HALT-procedure en een eerste gesprek met een HALT-medewerker heeft plaatsgevonden, wordt vanuit Bureau HALT contact opgenomen met de benadeelde. Met deze wordt de hoogte van het schadebedrag besproken en de wijze waarop het beste kan worden betaald. De HALT-medewerker stuurt erop aan dat de jongere voor een deel van de schade werkt bij de benadeelde en dat de rest wordt betaald. De schade wordt dus vaak gedeeltelijk (in geld) betaald, althans als de benadeelde daar prijs op stelt. Het betalen van de schade gebeurt aan Bureau HALT, die het schadebedrag zodra dit binnen is, overmaakt naar de benadeelde.

Als het bedrag niet in één keer op tafel kan komen, wordt er een schaderegeling getroffen, zodat in termijnen kan worden betaald. Overigens bemiddelt HALT ook in het regelen van bijbaantjes opdat er geld komt. De tijdspanne tussen het 1e contact met de HALT-klant en de betaling van alle schade is gemiddeld 7 à 8 weken. Een enkele

keer, als het schadebedrag zeer hoog is, duurt een en ander beduidend langer. In de praktijk betreft de schade in $\pm 50\%$ van de HALT-zaken een particulier en $\pm 50\%$ een bedrijf of instelling.

Tot 1 maart 1990 hebben 85 van de 100 HALT-klanten de schade betaald. Voor meer dan de helft van deze groep is een schadebedrag berekend tot maximaal f 100,-.

De HALT-medewerkers zijn van mening dat het schadeverhaal tot nu toe redelijk verloopt. Zo zijn er met het Gemeentelijk Vervoerbedrijf goede afspraken gemaakt op dit terrein. Er is een schadecoördinator die voor Bureau HALT aanspreekbaar is voor schade die dit bedrijf heeft geleden.

Een schadecoördinator per dienst of bedrijf is voor Bureau HALT een zeer werkzame constructie. Zeer binnenkort moet er voor iedere stadsdeelraad ook zo'n schadecoördinator worden aangewezen. Thans is de situatie voor Bureau HALT op dit punt nog onduidelijk, hetgeen een goed schadeverhaal in de weg staat.

1.6. De betrokkenen bij Bureau HALT

1.6.1. Wie zijn bij Bureau HALT betrokken?

De HALT-aanpak vereist nauwe samenwerking met anderen. Die samenwerking betreft:

- in de eerste plaats de officier van justitie, die de verantwoordelijkheid draagt voor de afdoening van alle HALT-zaken;
- allen die voor de aanvoer van HALT-klanten kunnen zorgen, o.a. de politie en mensen van het Ondersteunende Taken-team van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf;
- organisaties en instellingen die met baldadige jongeren te maken krijgen, voor overleg over schade-afhandeling en werkplekken. In de praktijk zijn dit voornamelijk de politie, de Nederlandse Spoorwegen, de gemeentelijke dienst Stadsreiniging, het Gemeentelijk Vervoerbedrijf, buurt- en clubhuizen, woningbouwverenigingen en scholen. Zo mogelijk moet de HALT-klant worden begeleid door iemand van de werkplek. Contacten met personen van genoemde instellingen werken tweedelig: HALT-medewerkers kunnen klanten 'op lokatie' aan het werk zetten en betrokkenen kunnen er in voorkomende gevallen achteraan zitten dat bij hen bekende baldadige jongeren bij Bureau HALT terechtkomen;
- instanties die in het kader van hulpvragen voor jongeren van belang kunnen zijn, zoals het Adviesbureau voor Jongeren en Ouderen en het Algemeen Centrum Buitenlanders. Zonodig kunnen jongeren door de HALT-medewerkers naar deze instellingen worden verwezen.

Er zijn 10 interviews afgenomen van 11 betrokken personen. De lijst van geïnterviewden ziet er als volgt uit:

- Officier van justitie, mr. R.H.J. de Vries;
- Stafbrigadier wijkteam De Pijp, de heer H. Eigeman;
- Agenten wijkteam Linneausstraat, de heren Noordman en Mooy;
- Chef Afdeling Operationele en Bestuurlijke zaken (tot voor kort wijkteamchef) District IJtunnel, Hoofdinspecteur Tijssen;
- Gebiedscoördinator Buurthuiswerk/Jongerenwerk De Pijp, de heer H. Zuiver;
- Stafmedewerker Sociaal cultureel centrum De Bolder, Monnickendam, de heer W. Sarlemijn;
- Beheerder/Speelleider Speeltuin Don Bosco, de heer J. Gompelman;
- Lid medezeggenschapsraad Tweede Daltonschool, de heer M. Harlaar;
- Huismeester Algemene Woningbouwvereniging Nieuwmarktbuurt, de heer J. Eerhart;
- Hoofd Ondersteunende Taken van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf, de heer H. Hockstra.

Aan de hand van de interviews zijn gegevens verzameld over de volgende punten:

1. Wat is de concrete betrokkenheid van geïnterviewde bij Bureau HALT? (ervaringen en tijdsbesteding).
2. Welke mening heeft geïnterviewde ten aanzien van :
 - a. Baldadigheid/vandalisme?
 - b. De HALT-aanpak.
3. Welke mening heeft geïnterviewde ten aanzien van de doelstellingen van het Bureau HALT?
4. Welke knelpunten en oplossingen daarvoor noemt geïnterviewde in het kader van de HALT-aanpak?
5. Welke criteria voor het succes van de HALT-aanpak hanteert geïnterviewde?

In de volgende paragrafen komen de resultaten van de interviews aan de orde. In de verslaglegging zijn de interviews als volgt gerangschikt:

- Officier van justitie (gespreksverslag mr. R.H.J. de Vries);
- Politie (twee gespreksverslagen van de twee staffunctionarissen en één verslag van 2 uitvoerenden⁵);
- Sociaal cultureel werkers (gespreksverslagen van de speelleider speeltuin Don Bosco, de stafmedewerker centrum De Bolder, de gebiedscoördinator Buurthuis-Jongerenwerk De Pijp);
- Huismeester Algemene Woningbouwvereniging;
- Lid medezeggenschapsraad Tweede Daltonschool;
- Hoofd Ondersteunende Taken Gemeentelijk Vervoerbedrijf.

⁵ De twee uitvoerders zijn samen geïnterviewd, maar hebben ieder voor zich de stellingen en de vraag betreffende de doelstellingen van HALT ingevuld.

1.6.2. Wat is de concrete betrokkenheid bij Bureau HALT?

Aan geïnterviewden is gevraagd op welke wijze zij bij Bureau HALT betrokken zijn, welke ervaringen zij met Bureau HALT hebben en hoeveel tijd hun betrokkenheid bij Bureau HALT kost.

Officier van justitie: De officier van justitie is verantwoordelijk voor de afdoening van de HALT-zaken. In een voortgangsgesprek, dat eenmaal per twee maanden plaatsvindt, komen alle HALT-zaken van de afgelopen periode aan de orde. De officier van justitie beoordeelt onder meer de straftechnische kant van de zaken, nadat de politie in eerste instantie en de HALT-medewerkers in tweede instantie hebben vastgesteld dat een jongere een HALT-klant is.

Indien een jongere niet wil meewerken aan een HALT-maatregel is het Openbaar Ministerie verantwoordelijk voor een justitiële afhandeling. Als een HALT-procedure mislukt, moet het Openbaar Ministerie vrijwel onmiddellijk tot een andere reactie overgaan. Dit kost in de praktijk nogal wat tijd, aldus de officier van justitie.

De officier van justitie is lid van de begeleidingscommissie HALT. De officier van justitie vindt de begeleidingscommissie nuttig, met name vanwege de mogelijkheid dat in de commissie het gemeentelijk beleid op het justitiële beleid (van met name de kinderrechter) kan worden afgestemd. Bovendien geeft de commissie de mogelijkheid dat de verschillende andersoortige reacties of strafrechtelijk gedrag (HALT en alternatieve sancties) op elkaar kunnen aansluiten. De HALT-activiteiten kosten de officier van justitie enkele uren per maand. De officier van justitie is goed te spreken over de medewerkers: zij zijn volgens hem capabel en de contacten verlopen plezierig.

Politie staf: De politie is verantwoordelijk voor de toevoer van de HALT-klanten. De stafmedewerkers dragen er bovendien zorg voor dat de HALT-aanpak op de werkvloer (binnen de wijkteams) wordt geïntroduceerd. Waar dit inmiddels heeft plaatsgevonden heeft dit volgens geïnterviewden weinig tijd gekost. De stafmedewerkers hebben de voorlichtingsbijeenkomsten van de HALT-medewerkers bijgewoond en erop toegezien dat er HALT-formulieren ter beschikking kwamen.

Politie uitvoerenden: Uitvoerenden dragen er zorg voor dat jongeren die voor de HALT-aanpak in aanmerking kunnen komen ook bij het Bureau HALT terecht komen. Iedere HALT-zaak kost de politie ongeveer één uur. De uitvoerenden die contacten met HALT-medewerkers onderhouden beoordelen deze als positief.

Sociaal cultureel werkers: De sociaal cultureel werkers zijn bij Bureau HALT betrokken geraakt omdat zij te maken kregen met baldadige jongeren die voor HALT in aanmerking kwamen. De lokatie waar deze werkers werkzaam zijn is aangeboden als werkplek

voor HALT-kanten. De werkers hebben de ervaring dat hun betrokkenheid bij Bureau HALT per HALT-zaak gemiddeld enkele uren aan tijd vraagt. De contacten met de HALT-medewerkers worden omschreven als plezierig.

Huismeester: De huismeester is bij Bureau HALT betrokken omdat hij werkplekken aan HALT-kanten verschaft (graffiti verwijderen, straten vegen). De betrokkenheid van de huismeester bij HALT kost hem ongeveer 10 uren per maand.

Lid medezeggenschapsraad school (benadeelde): Geïnterviewde heeft met Bureau HALT te maken gekregen toen HALT werd geïntroduceerd binnen een overleg. Dit overleg van 3 scholen is ingesteld naar aanleiding van toenemende overlast aan de school (vernielingen, inbraken). Uiteindelijk zijn twee vernielende jongens bij HALT terecht gekomen, waarbij geïnterviewde fungeerde als contactpersoon tussen de school, politie en Bureau HALT.

Hoofd (Ondersteunende Taken Gemeentelijk Vervoerbedrijf): De personeelsleden van Ondersteunende Taken (onbezoldigde ambtenaren van de gemeentepolitie, aangesteld in het kader van de Wet Personenvervoer) houden vernielende jongeren aan, leiden voor (op een districts bureau) en werken er aan mee dat een aangehouden jongere bij HALT terecht komt. Geïnterviewde is voor HALT contactpersoon van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf. Hij is er verantwoordelijk voor dat de zaken betreffende HALT en GVB worden gestroomlijnd en dat in de uitvoering geen problemen ontstaan. Hij houdt zich vooral bezig met procedure-afspraken.

De contacten met de HALT-medewerkers lopen goed. Geïnterviewde neemt ook deel aan de HALT-begeleidingscommissie. Het GVB heeft tenminste twee duidelijke belangen bij deelname aan de begeleidingscommissie: (1) schadeverhaalregeling; en (2) relatie met daders (preventie). Wat dit laatste betreft: Geïnterviewde merkt op dat het voor het Gemeentelijk Vervoerbedrijf van belang is dat jongeren zich meer dan thans bewust worden van de betekenis van het openbaar vervoer en dat zij moeten leren hoe zij het openbaar vervoer moeten gebruiken. De activiteiten van Bureau HALT zouden hieraan kunnen bijdragen. Geïnterviewde spendeert aan activiteiten in het kader van HALT een paar uur per maand.

1.6.3. Mening ten aanzien van vandalisme en de HALT-aanpak

Aan geïnterviewden zijn stellingen voorgelegd over vandalisme en over Bureau HALT. Op basis daarvan zijn van betrokkenen de volgende opvattingen vastgesteld.

Officier van justitie: Vandalisme is een bedreiging voor de leefbaarheid in buurt en wijk. Het kan niet worden beschouwd als kattenkwaad. De officier van justitie is van

mening dat de politie een aanzienlijk deel van de vanden in de kraag vat. Hij is een groot voorstander van het alternatief 'afdoen' van jongeren die vandalisme plegen en is dan ook verheugd over de HALT-aanpak. Hij beschouwt de aanpak als een alternatieve sanctie die zoveel mogelijk buiten justitie moet worden opgelegd, hoewel het Openbaar Ministerie wel eindverantwoordelijkheid moet houden. Het Bureau HALT komt met zijn aanpak tegemoet aan het capaciteitstekort van het Openbaar Ministerie. De tijd die het Openbaar Ministerie nu ter beschikking staat kan beter voor zwaardere zaken worden gebruikt. Bovendien gelooft de officier van justitie niet dat justitiel optreden bij vandalisme (berisping, boete) preventief werkt.

De officier van justitie is voorstander van uitbreiding van de zogenaamde HALT-delicten naar andere vormen van kleine criminaliteit, zoals winkeldiefstal (alleen first-offender) en zwartrijden.

Politie staf: De stafleden denken uiteenlopend over vandalisme. De een is van mening dat vandalisme katekwaad is en ziet niet direct een aantasting van de leefbaarheid, de ander ziet die aantasting wel degelijk en is er ook voorstander van dat vanden harder worden aangepakt. Beide zijn van mening dat de HALT-aanpak preventief werkt. Overigens zijn beide ook van mening dat de vanden die door de politie worden opgepakt, slechts het topje van de ijsberg vormen. Vandaar waarschijnlijk de suggestie van één van de stafleden dat het publiek makkelijker dan thans het geval is vernielingen moet kunnen melden op een centraal meldpunt. Eén stafid pleit voor uitbreiding van de leeftijds categorie voor HALT.

De stafleden zijn beide voorstander van delictsuitbreiding, waarbij de grens bij gekwalificeerde delicten moet komen te liggen. Tot slot heeft een van de geïnterviewde stafleden wat bedenkingen geuit tegen het gevolg van de HALT-bemoeienis: een jongere die bij HALT terecht komt wordt vermoedelijk onevenredig zwaar gestraft, in vergelijking met de jongere die géén HALT-aanpak wil en bij justitie terecht komt.

Politie uitvoerenden: Vandalisme is zeker geen katekwaad volgens uitvoerenden. Vanden dienen juist harder te worden aangepakt. De uitvoerenden zijn er ook voorstander van dat de HALT-jongeren individueel (en niet in groepsverband, want dan is 't toch weer gezellig!) aan het werk worden gezet. De terugkoppeling van Bureau HALT naar de uitvoerenden wordt zeer gewaardeerd.

Sociaal cultureel werkers: In dit werkveld lopen de meningen over vandalisme en de HALT-aanpak uiteen. Vandalisme is een bedreiging van het leefklimaat in buurt en wijk. Voor twee van de drie geïnterviewde sociaal cultureel werkers betekent dit dat vanden harder aangepakt moeten worden. Genoemde twee zijn ook geen uitgesproken voorstander van het alternatief afdoen van vandalisme. Alle drie lijken Bureau HALT wel een kans te willen geven. één van de drie is uitgesproken voorstander van de

HALT-aanpak. Twee van de drie onderschrijven de stelling dat de politie slechts het topje van de vanden-ijsberg oppakt. Eén werker is van mening dat de HALT-aanpak zeer beperkt is: een verlengstuk van justitie dat de nadruk legt op de consequenties van gedrag. Maar achter dat gedrag ligt een reden en als daaraan niets wordt gedaan, schiet de HALT-reactie uiteindelijk z'n doel voorbij aldus de geïnterviewde. HALT is een lapmiddel 'zonder follow-up'. Deze werker is de mening toegedaan dat het doel van HALT zou moeten zijn, dat jongeren die met Bureau HALT in aanraking zijn gekomen in de toekomst hun gedrag (beter) kunnen overzien (bewustwording). Een andere werker heeft de opmerking gemaakt dat Bureau HALT niet of minder nodig zou zijn als er niet zo werd bezuinigd op speel- en ontmoetingsmogelijkheden voor kinderen. In de buurt waarin de lokatie van de werker is gesitueerd is praktisch geen ruimte voor kinderen om zich te vermaken.

Huismeester: Vandalisme is volgens de huismeester een bedreiging voor de leefbaarheid in wijk en buurt en geen kattenkwaad behorend bij de leeftijd. Vandalen dienen harder te worden aangepakt. Nu pakt de politie slechts een gering deel van de vanden op. De huismeester is voorstander van de HALT-aanpak, op voorwaarde dat het werken in het kader van de HALT-maatregel wordt ervaren als een straf en niet als een lolletje. De ervaring van de huismeester is dat jongens die voor HALT moesten werken niet bepaald onder de indruk waren ondermeer door blijde reacties van omwonenden die voor hun deur HALT-klanten aan het werk zagen (koffie met koek). De huismeester vindt dat Bureau HALT zich zou moeten uitbreiden.

Lid medezeggenschapsraad school (benadeelde): Ook deze geïnterviewde is de mening toegedaan dat vandalisme de leefbaarheid bedreigt en dat vanden harder moeten worden aangepakt. De politie pakt maar een klein deel van de vanden op. Geïnterviewde is voorstander van de HALT-aanpak. Bureau HALT zou zich moeten uitbreiden. Geïnterviewde is bovendien van mening dat tussen betrokken partijen (benadeelde, Bureau HALT, officier van justitie) (meer) overleg zou moeten zijn. Aanvullend heeft geïnterviewde opgemerkt dat Bureau HALT een bijdrage zou moeten leveren aan inspanningen van anderen. Van belang hierbij is dat benadeelde partijen zien dat er iets gebeurt. Dat stimuleert de eigen verantwoordelijkheid en de motivatie om ook zelf iets te ondernemen.

Hoofd Ondersteunende Taken Gemeentelijk Vervoerbedrijf: Hoewel vandalisme een bedreiging is voor de leefbaarheid, betekent dat volgens geïnterviewde niet dat vanden harder moeten worden aangepakt. Geïnterviewde is uitgesproken voorstander van het alternatief afdoen van vandalisme en voorstander van de HALT-aanpak. HALT zou van toepassing moeten zijn op de hele Wet Personenvervoer, indien er sprake is van schade (dat is niet altijd het geval). Dat wil zeggen dat Bureau HALT ook ingeschakeld zou

kunnen worden als er sprake is van ondermeer zwart- of grijsrijden en van het verontreinigen van voorzieningen van het openbaar vervoer. De grens zou moeten liggen bij openbare geweldpleging.

1.6.4. De doelstellingen van Bureau HALT

Hieronder staan de doelstellingen van Bureau HALT genoemd, zoals deze bij oprichting van het bureau zijn vastgesteld. Aan alle geïnterviewden is gevraagd deze doelstellingen een nummer te geven van 1 tot en met 6, waarbij 1 de hoogste en 6 de laagste prioriteit aangeeft. Per doelstelling is de gemiddelde score berekend. Hoe dichterbij 1 bevindt, hoe belangrijker de groep geïnterviewden deze doelstelling vindt.

	O.v.J.	Politie				Soc. cult. werk			Huism.	School	GVB	Score Gem.
		Staf	Staf	uitv.	uitv.	1	2	3				
Het HALT Bureau heeft de volgende doelstellingen:												
- snel en direct reageren op vandalistisch gedrag van jongeren;	2	4	2	3	4	2	5	2	4	1	2	2.8
- jongeren zelf verantwoordelijk stellen voor de gevolgen van hun gedrag;	1	1	1	2	3	1	1	1	1	2	1	1.4
- zorgen dat jongeren geen strafblad krijgen door hun werkzaamheden te laten verrichten en de schade te laten vergoeden;	5	5	6	4	2	5	6	4	6	6	4	4.8
- bemiddelen in de schade-afhandeling tussen de dader en de benadeelde, bijvoorbeeld gedeeltelijk betalen en de rest herstellen;	3	2	3	1	1	3	3	3	2	4	3	2.5
- preventieve activiteiten stimuleren door op basis van signalen te adviseren en voorlichting te geven;	4	6	4	5	5	4	4	5	5	3	5	4.5
- gegevens verzamelen over de mogelijke oorzaken van het vandalistisch gedrag en op basis daarvan zoeken naar mogelijke oplossingen.	6	3	5	6	6	6	2	6	3	5	6	4.9

Uit deze scores blijkt dat de groep geïnterviewden de doelstelling jongeren zelf verantwoordelijk stellen voor de gevolgen van hun gedrag de belangrijkste vinden. Snel

en direct reageren op vandalistisch gedrag en bemiddelen in schade-afhandeling en herstellen worden niet zo belangrijk gevonden als de eigen verantwoordelijkheid aanspreken, maar deze doelstellingen scoren ook hoog. De andere doelstellingen hebben duidelijk een veel lagere prioriteit.

Als het oordeel van de officier van justitie en de politie aan een nadere beschouwing wordt onderworpen blijkt dat de uitvoerenden het bemiddelen in de schade-afhandeling tussen dader en benadeelde meer prioriteit geven dan officier van justitie en stafleden van politie. Deze laatsten geven de doelstelling dat jongeren zelf verantwoordelijk worden gesteld voor de gevolgen van hun gedrag de hoogste prioriteit. Tot slot is nog opvallend dat slechts één geïnterviewde, een sociaal cultureel werker (die de HALT-aanpak te beperkt vindt omdat ze zich niet bezighoudt met de oorzaken van vandalisme), het verzamelen van gegevens over mogelijke oorzaken van vandalistisch gedrag een hoge prioriteit geeft.

1.6.5 Knelpunten bij de HALT-aanpak

Aan geïnterviewden is gevraagd naar knelpunten en naar mogelijke oplossingen daarvoor.

De volgende knelpunten, oplossingen en suggesties zijn genoemd:

Officier van justitie:

1. De instroom van HALT-zaken is nog onvoldoende, omdat de politie:

- (nog) niet is gewend aan de HALT-procedure;
- en (nog) niet is overtuigd van het belang van de HALT-aanpak⁶.

Oplossing: het HALT-bureau zou de politie meer moeten voorlichten.

2. Er ligt een 'gat' tussen de straffen van de kinderrechter en de HALT-maatregelen. Geïnterviewde stelt vast dat de 'straf' van HALT voor vandalisme/baldadigheid zwaarder is dan de lichte boete/voorwaardelijke straffen van de kinderrechter, althans in de beleving van de jongere. Dit is een onwenselijke situatie. De officier van justitie meent dat de kinderrechter soms ten onrechte een "softe" aanpak hanteert.

Politie staf:

De instroom van HALT-zaken is onvoldoende. Er worden nauwelijks aangiften van baldadigheid⁷ opgenomen. Oorzaken:

- de politie is (nog) niet gewend aan de HALT-procedure;
- de politie is (nog) niet overtuigd van het belang van de HALT-aanpak;

⁶ Hier ligt volgens de geïnterviewde met name een taak voor de Jeugd- en Zedenpolitie, die de districten voor wat betreft jeugdigen in het kader van de deconcentratie moet voorlichten en bijsturen.

⁷ Wel aangiften van grove vernieling, maar dan is het geen HALT-zaak meer!

- baldadigheid is geen korpsprioriteit;
- de politie heeft het te druk;
- het uitvoerend personeel wordt door de leiding niet aangesproken op HALT-zaken.

Naast bovenstaande wordt door de staf als knelpunt geconstateerd dat in beslag genomen voorwerpen (spuitbus) door de politie buiten HALT om moet worden geregeld met de officier van justitie (en dat kan enkele maanden duren). Om zo'n onwenselijke situatie te voorkomen wordt er voor gepleit dat Bureau HALT ook de in beslag genomen voorwerpen met de officier van justitie regelt.

Politie uitvoerenden:

De instroom van HALT-zaken is onvoldoende omdat:

- de politie (nog) niet gewend is aan de HALT-procedure;
oplossing: de HALT-medewerkers moeten de politie en de burgers meer voorlichten.
- de politie (nog) niet overtuigd is van het belang van de HALT-aanpak;
oplossing: de HALT-medewerkers moeten naast voorlichting ook meer resultaten bekend maken. Bovendien zou de politie dwingend voorgeschreven moeten worden dat HALT wordt ingeschakeld in voorkomende gevallen.

Sociaal cultureel werkers:

1. Instroom van de politie is onvoldoende.
2. Belangrijke instellingen, met name degene die te maken hebben met kleine criminaliteit, zijn onvoldoende op de hoogte van HALT en kunnen er bij de politie dan ook niet op aandringen dat (in geval van aangifte van vernieling) HALT moet worden ingeschakeld.

De suggestie wordt gedaan dat Bureau HALT ook op het niveau van de stadsdeelraden meer bekendheid moet krijgen.

Huismeester:

Werken wordt niet altijd ervaren als straf. Dat is toch wel de bedoeling. De mogelijkheid moet bestaan dat jongeren terugkomen als werk niet naar behoren is verricht.

Lid medezeggenschapsraad school (benadeelde):

'Lik op stuk'-reactie boet aan betekenis in als de officier van justitie niet snel reageert. (gevolg: demotivatatie benadeelde). Geïnterviewde suggereert daarom als benadeelde meer inzicht te krijgen in de fase waarin de zaak zich bevindt (in concreto: benadeelde zou contact moeten kunnen hebben met de officier van justitie).

Hoofd Ondersteunende Taken Gemeentelijk Vervoerbedrijf:

1. De HALT-medewerkers zijn slecht te bereiken.

2. Mensen van Ondersteunende Taken ervaren dat er soms geen HALT-formulieren op de verschillende politiebureaus voorhanden zijn. Dat wordt misschien mede veroorzaakt door het feit dat de politie op de betreffende bureaus nog niet overtuigd zou zijn van het belang van HALT.

3. Uitbreiding naar het vervoersgebied Diemen, Duivendrecht, Ouder Amstel en Amstelveen brengt met zich mee dat het Ondersteunende Taken-team ook daar actief is in het kader van HALT, terwijl deze gemeenten nog niet financieel bijdragen.

De geïnterviewde doet de suggestie dat Bureau HALT zich intensief met voorlichting aan de politie bezig moet houden. Bovendien zou Bureau HALT zich moeten richten op allochtone ouders.

1.6.6 Criteria voor het HALT-succes

Aan geïnterviewden is gevraagd aan te geven welke criteria zij van belang vinden om te kunnen spreken van een succes van de HALT-aanpak. De volgende succesfactoren zijn genoemd:

Officier van justitie:

1. Afname recidive vernielingen.
2. 'Lik op stuk'-reactie van HALT. ('de reactie van het Openbaar Ministerie duurt altijd veel langer!')

Politie staf:

1. Afname recidive vernielingen.
2. Geen strafrechtelijke registratie.
3. Afschrikkende werking (specifieke preventie).
4. Schadevergoedingsregeling.
5. HALT spreekt jongeren aan op hun eigen verantwoordelijkheid.
6. Afname schade.
7. Beeldvorming over de stad wordt positief beïnvloed.

Politie uitvoerenden:

1. 'Lik op stuk'-reactie van HALT.
2. Afdoening zoveel mogelijk in relatie tot het delict.
3. Schadevergoedingsregeling.

Sociaal cultureel werkers:

1. 'Lik op stuk'-reactie van HALT.
2. Afschrikkende werking (specifieke preventie ten aanzien van andere kinderen)
3. Afdoening zoveel mogelijk in relatie tot het delict.

4. Schadevergoeding.
5. HALT dwingt jongeren onder ogen te zien dat bepaald gedrag consequenties heeft.
6. De HALT-aanpak maakt meer indruk dan het optreden van justitie.
7. Leefbaarheid wordt positief beïnvloed.
8. De ouders worden bij de maatregel betrokken.
9. Afname van recidive vernielingen.

Huismeester:

1. Afname recidive vernielingen.
2. Schadevergoedingsregeling.

Lid van medezeggenschapsraad school (benadeelde):

1. Confrontatie met gepleegde delict.
2. Genoegdoening: vooral als wordt gewerkt op plaats van delict.

Hoofd Ondersteunende Taken Gemeentelijk Vervoerbedrijf:

1. De werkwijze is doorzichtig (ondermeer door de terugmelding), dat wil zeggen de betrokkenen zien iets en iedereen kan zich in de procedure vinden (motiverend).
2. Afname recidive vernielingen.

1.7. Samenvatting, enkele conclusies en aanbevelingen

Na een intensieve voorbereidingsperiode waarin met name de organisatorische zaken zijn geregeld, opent Bureau HALT Amsterdam op 1 september 1989 haar deuren.

Op het moment van de start zijn de personele zaken geregeld, overlegstructuren organisatorisch en inhoudelijk vastgelegd, publiciteit en public relation-activiteiten opgezet, voorlichtingsactiviteiten naar de wijkteams opgezet en gedeeltelijk uitgevoerd, alsmede contacten met diensten, afdelingen en bedrijven op stedelijk en buurtniveau aangeknoopt, met name in het kader van de schaderegeling en werkplekken.

Reeds enkele maanden na de start ontstaan er capaciteitsproblemen: de toevoer van HALT-klanten overtreft de verwachtingen. Ondanks het feit dat de HALT-medewerkers in deze periode aan overleg en organisatie minder tijd kwijt zijn, gaan zij (structureel) overwerken om in ieder geval één van de doelstellingen van het Bureau (snelle reactie) te effectueren. Tussen het eerste contact met een HALT-klant en de werkzaamheden zit thans ongeveer drie weken; het duurt globaal zeven weken voordat een HALT-zaak, inclusief schaderegeling, is afgerond.

In (veel) voorkomende gevallen wordt de telefoon op het antwoordapparaat aangesloten. Met name de doelstellingen van Bureau HALT die een structurele bijdrage aan het gemeentelijk anti-vandalismebeleid moeten leveren, raken hierdoor spoedig ondergesneuwd. Deze doelstellingen zijn:

- preventieve activiteiten stimuleren door op basis van signalen te adviseren en voorlichting te geven;
- gegevens verzamelen over de mogelijke oorzaken van het vandalistisch gedrag en op basis daarvan zoeken naar mogelijke oplossingen.

Overigens is al vrij snel na de start van het Bureau vastgesteld dat Bureau HALT geen taken op bestuurlijk preventieterrein op zich zou nemen. Dit is overgelaten aan de gemeentelijke projectgroep.

Uit interviews met verschillende betrokkenen blijkt dat men een snelle reactie (en de schaderegeling) op het delict weliswaar een belangrijke zaak vindt, maar dat men de hoogste prioriteit geeft aan de **confronterende** reactie van HALT: jongeren worden zelf verantwoordelijk gesteld voor de gevolgen van hun gedrag.

Betrokkenen (op één uitzondering na) vinden de doelstellingen van het Bureau die een meer structureel karakter dragen (preventieve activiteiten stimuleren en gegevens verzamelen om oplossingen te zoeken) van véél minder belang.

Betrokkenen noemen ook geen activiteiten op dit terrein.

Ondanks dit alles is het de vraag of genoemde doelstellingen in de toekomst ondergeschikt moeten blijven aan de meer praktische HALT-afhandelingswerkzaamheden.

De kennis die bij Bureau HALT wordt opgebouwd heeft immers ook consequenties voor het gemeentelijk beleid.

Deze kennis (achtergronden van vandalisme, oorzaken, plaatsen) is vaak zó concreet en actueel dat dit een welkome aanvulling kan zijn op allerlei abstractere, soms gedateerde ideeën op beleidsniveau. Maar niet alleen de gemeente zou gebruik moeten maken van de kennis die op het bureau wordt verzameld, ook voor jeugdhulpverlening en club- en buurthuiswerk kan dit van belang zijn.

Geïnterviewde betrokkenen zijn voorstander van de HALT-aanpak, en zijn voorstander van delictsuitbreiding voor HALT, waarbij de grens bij gekwalificeerde delicten ligt.⁸

Als belangrijkste criteria voor succes⁹ van HALT zijn genoemd:

- minder recidive/afschrikkende werking voor HALT-klanten
- minder schade/afschrikkende werking voor jongeren in het algemeen
- 'lik op stuk' (snellere afhandeling)
- meer schadevergoeding

Het minst genoemd is schadeafname.

⁸ Zie ook deel 2, onder 7, waarin melding wordt gemaakt van het feit dat HALT-jongeren zich regelmatig schuldig maken aan winkeldiefstal.

⁹ Een aantal door geïnterviewden genoemde criteria is bij elkaar gevoegd, een aantal andere is hier niet opgenomen omdat het geen meetbare criteria zijn.

De vraag is of deze zaken ook werkelijk plaatsvinden. Zo is het bijvoorbeeld interessant te kijken of en hoe HALT een afschrikkende werking heeft.

Naast genoemde succesfactoren verdienen de volgende knelpunten die door de geïnterviewden zijn genoemd aandacht:

1. Instroom HALT-zaken is onvoldoende. Er worden nauwelijks aangiften van baldadigheid opgenomen.
Oorzaken:
 1. (nog) niet gewend aan HALT-procedure.
 2. (nog) niet overtuigd van het belang van HALT.
 3. baldadigheid is geen korpsprioriteit.
 4. politie heeft het te druk.
 5. uitvoerenden worden door leidinggevendenden niet aangesproken op HALT-zaken.
2. Er ligt een 'gat' tussen de straffen van de kinderrechter en de HALT-maatregelen. Er wordt vastgesteld dat de 'straf' van HALT voor vandalisme/baldadigheid zwaarder is dan de lichte boete/voorwaardelijke straffen van de kinderrechter, althans in de beleving van de jongere.
3. Belangrijke instellingen, met name degenen die te maken hebben met kleine criminaliteit, zijn onvoldoende op de hoogte van HALT en kunnen er bij de politie dan ook niet op aandringen dat - in geval van aangifte van vernieling - HALT moet worden ingeschakeld.
4. Werken wordt niet altijd ervaren als straf. De mogelijkheid moet bestaan dat jongeren terugkomen als werk niet naar behoren is verricht.
5. 'Lik op stuk'-reactie boet aan betekenis in als de officier van justitie niet snel reageert. (gevolg: demotivatie benadeelde).
6. HALT-medewerkers zijn slecht te bereiken.
7. Mensen van Ondersteunende Taken ervaren dat er soms geen HALT-formulieren op de verschillende politiebureaus voorhanden zijn. Dat wordt misschien mede veroorzaakt door het feit dat de politie op de betreffende bureaus nog niet overtuigd zijn van het belang van HALT.

8. Uitbreiding naar het vervoersgebied Diemen, Duivendrecht, Ouder Amstel en Amstelveen brengt met zich mee dat het Ondersteunende Taken-team ook daar actief is in het kader van HALT, terwijl de gemeenten nog niet financieel bijdragen.

Deze knelpunten leiden samen met de door de medewerkers van HALT genoemde interne knelpunten (capaciteitsproblemen, constructieve contacten op met name deelraadniveau) tot de volgende aanbevelingen:

1. De werkzaamheden van Bureau HALT moeten worden onderscheiden in:

1. Beleidszaken.
2. Secretariaat (waaronder secretariaatklanten).
3. Voorlichting en externe contacten.
4. Uitvoeringswerkzaamheden.

Ten behoeve van één of méér van afzonderlijke 'clusters' moet de personele capaciteit worden uitgebreid. Dat wil zeggen dat er uitbreiding moet komen met iemand die verantwoordelijk is voor één terrein!

2. De meeste knelpunten liggen op het terrein van voorlichting. De medewerkers van Bureau HALT zullen zich in de toekomst zeer intensief en voortdurend met voorlichting en andere voorlichtingsactiviteiten moeten blijven bezighouden. Misschien dat zij daarbij anderen moeten inschakelen zoals de Jeugd- en Zedenpolitie die de districtspolitie moet informeren en stimuleren voor wat betreft HALT-zaken, of de troubleshooter, die op allerlei niveau's haar contacten heeft.

Sommige 'terreinen' (zoals deelraden en instellingen op sociaal-cultureel gebied) moeten nog helemaal 'veroverd' worden. De public relation-activiteiten liggen zeer breed. Meerdere geïnterviewden hebben aangegeven dat de HALT-procedure succesvol is omdat zij 'doorzichtig' is, met andere woorden, iedereen kan zien dat er iets gebeurt, en wát. Dat stimuleert en motiveert direct betrokkenen (zoals politie, omwonenden) maar ook publiek. De public relation-activiteiten moeten ondermeer hierop gericht zijn.

3. Het lijkt zinvol dat de HALT-medewerkers meer inspelen op de belangen die betrokkenen bij de HALT-aanpak hebben. Het belang van de officier van justitie is dat Bureau HALT capaciteitsproblemen van het Openbaar Ministerie (in zeer geringe mate) helpt oplossen.

Het belang van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf is ondermeer de promotie van het openbaar vervoer bij jongeren (bewustwording). Het belang van de politie is de relatie met het publiek. De verschillende diensten en bedrijven kunnen geld uitsparen als zij HALT-klanten voor hen laten werken, etc..

Door belangen in kaart te brengen en daarop in te spelen legt Bureau HALT de basis voor de meer structurele doelstellingen van het bureau en werkt zij aanvullend op het gemeentelijk vandalismebeleid.

Deel 2. Het klantenonderzoek

2.1. Inleiding

Bij het ter perse gaan van deze rapportage hebben de medewerkers van het Amsterdamse HALT-bureau al meer dan honderddertig¹⁰ klanten in het klantenboek kunnen bijschrijven. Met name de maanden oktober en december 1989 waren topmaanden, met 18 en 19 verwijzingen. Alle HALT-klanten wordt een vragenlijst afgenomen of krijgen een formulier in te vullen (zie bijlage 3). In beide gevallen gaat het om door jongeren zelf gerapporteerde gegevens. Om een vergelijking met het klantenbestand van andere HALT-bureau's mogelijk te maken, is bij het ontwerp van het Amsterdamse registratie-formulier rekening gehouden met elders gehanteerde variabelen, maar is het formulier anderzijds afgestemd op lokale wensen.

Deze klantenregistratie informeert over:

- persoonsgegevens;
- delictgegevens;

alsmede over achtergrondfactoren als:

- de schoolsituatie;
- de thuissituatie;
- vrijetijdsbesteding;
- politie- en hulpverleningcontacten; en
- ervaringen met de HALT-aanpak.

In het kader van het evaluatie-onderzoek hebben wij de eerste 85 klanten nader bekeken. Op basis van de bovenstaande referentiepunten zal van deze eerste lichte HALT-klanten een profiel worden geschetst. Waar dat relevant is, zal een vergelijking worden gemaakt met de bestaande literatuur.

2.2. Persoonsgegevens

82 van de 85 eerste klanten van Bureau HALT zijn jongens. In de onderzoeksperiode zijn er maar drie meisjes naar Bureau HALT verwezen. De leeftijd van de HALT-klanten kan naar geboortjaar als volgt worden gerubriceerd.

¹⁰ De stand per 25 april 1990 is 131

Tabel 1: geboortjaar HALT-klienten

	aantal	percentage
1971	05	06,0%
1972	14	16,7%
1973	12	14,3%
1974	18	21,4%
1975	17	20,2%
1976	13	15,5%
1977	03	03,6%
1978	02	02,4%
	84	100%

De 14- en 15-jarigen zijn het meest in de groep van HALT-klienten vertegenwoordigd. Dit komt niet helemaal overeen met het de WODC-cijfers, die een gemiddelde van 15,4 jaar aangeven.¹¹ De Amsterdamse HALT-jongeren zijn gemiddeld iets jonger, 14,9 jaar. De HALT-klienten zijn zowel gevraagd naar hun nationaliteit als naar hun etnische groep. Dit onderscheid is aangebracht omdat bijvoorbeeld de Nederlandse nationaliteit verschillende etnische groepen in zich kan verenigen. We zien dit ook in tabel 2.

Tabel 2: nationaliteit en etnische groep

	nationaliteit		etnische groep	
	aantal	percentage	aantal	percentage
Nederlands	75	88,2%	65	76,5%
Surinaams	01	01,2%	06	07,1%
Antilliaans			02	02,4%
Marokkaans	02	02,4%	02	02,4%
Turks	04	04,7%	06	07,1%
Indonesisch			01	01,2%
Overig	03	03,5%	03	03,5%
	85	100%	85	100%

HALT-jongeren zijn over het algemeen blanke Nederlandse jongens.¹² Van de etnische groepen zijn de Surinaamse en de Turkse jongens gelijkelijk vertegenwoordigd, maar blijven ver achter bij de Nederlanders (ook qua etniciteit).

¹¹ M. Kruissink en C. Verwers. HALT: een alternatieve aanpak van vandalisme. Eindrapport van een evaluatie-onderzoek naar HALT-projecten. WODC. 's-Gravenhage 1989. pag. 32.

¹² Het landelijk percentage HALT-jongeren met de Nederlandse nationaliteit is ongeveer even hoog, n.l. bijna 90%.

Er zijn een aantal mogelijke verklaringen voor de ondervertegenwoordiging van allochtone jongeren in de HALT-populatie. Zo zijn de HALT-verwijzingen niet gelijkelijk over de stad verdeeld. Het aandeel van Surinaamse jongeren in het klantenbestand van Bureau HALT zal daarom vermoedelijk toenemen als de wijkteams uit Zuidoost beginnen door te verwijzen. In deze verklaring gaan we er van uit dat het criminaliteitspatroon van autochtone en allochtone jongeren in grote lijnen overeenkomen, maar er zijn aanwijzingen dat dat niet helemaal op gaat. Marokkaanse jongeren zouden zich bijvoorbeeld minder aan vandalisme schuldig maken en eerder delicten in de sfeer van de vermogenscriminaliteit begaan. Marokkaanse jongeren (en Turkse, wat dat betreft) zouden tevens minder geneigd zijn delinquent gedrag toe te geven, en daardoor niet in de HALT-procedure terecht komen. Immers, alleen bekende verdachten mogen naar Bureau HALT worden doorverwezen.

De volgende tabel laat zien hoe verspreid over de stad de HALT-jongeren wonen en waar de aanleiding voor de HALT-verwijzingen zijn gelocaliseerd.

Tabel 3: woonwijk en plaats delict

	* woonwijk		plaats delict	
	aantal	percentage	aantal	percentage
Noord	03	03,5%	05	06,0%
Centrum	06	07,1%	04	04,8%
Bos en Lommer	03	03,5%	01	01,2%
Oud-West	02	02,4%	03	03,6%
Slotermeer	01	01,2%	02	02,4%
Oost	09	10,6%	04	04,8%
Watergraafsmeer	04	04,7%	05	06,0%
Oud-Zuid	20	23,5%	21	25,3%
Nieuw-Zuid	06	07,1%	14	16,9%
Buitenveldert	02	02,4%	04	04,8%
Zuidoost	02	02,4%		
Regio Amsterdam	22	25,9%	19	22,9%
Buiten regio	05	05,9%	01	01,2%
	85	100%	83	100%

Uit tabel 3 blijkt dat Oud-Zuid er qua aantal verwijzingen duidelijk bovenuit springt. Oud-Zuid vormt samen met Nieuw-Zuid en Buitenveldert district 5 van de Amsterdamse politie. Dit district, en dan met name bureau Van Leijenberghlaan, is, zo blijkt tevens uit gesprekken met de HALT-medewerkers, op het gebied van doorverwijzingen naar HALT erg actief.

20 HALT-klanten gaven aan dat ze op de plaats van het delict waren met de opzet om een delict te plegen, 11 omdat die plek ligt op de weg van school naar huis, evenveel

omdat vrienden daar wonen, en 10 zeiden 'om te spelen'. Ze kwamen op die plekken regelmatig tot vaak.

2.3. Delictgegevens

De presentatie van de gegevens over de delicten waar de HALT-jongeren zich aan schuldig hebben gemaakt, begint met een overzicht van de verwijzende instantie (tabel 4), gevolgd door het type delict (zie tabel 5) en het tijdstip waarop het delict gepleegd is (tabel 6)¹³.

Tabel 4: de verwijzende instantie

	aantal	percentage
Politie	71	84,5%
Ander HALT-bureau	05	06,0%
OT/NS-politie ¹⁴	07	08,2%
Andere instantie	01	01,2%
	—	—
	84	100%

Tabel 5: delicten HALT-jongeren

	aantal	percentage
Kladvandalisme	35	41,2%
Brandstichting	07	08,2%
Vernieling	27	31,8%
Baldadigheid	04	04,7%
Overtredingen i.v.m. vuurwerk	05	05,9%
Overige	07	08,2%
	—	—
	85	100%

Tabel 6: tijdstip delicten

	aantal	percentage
's ochtends	04	04,8%
's middags	36	43,4%
's avonds	31	37,3%
's nachts	12	14,5%
	—	—
	83	100%

¹³ Bij bureau HALT Amsterdam wordt, in plaats van graffiti, liever de term kladvandalisme gebruikt. Dit om het vandalisme te onderscheiden van de kunstvorm. Hoewel er op deze keuze wel het een en ander is af te dingen zullen we haar hier gemakshalve overnemen.

¹⁴ OT staat voor de dienst Ondersteunende Taken van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf.

De jongeren die bij Bureau HALT terecht zijn gekomen zijn over het algemeen door de politie doorgestuurd, nadat ze iets vernield of ondergeklieerd hadden. De oververteenwoordiging van de delicten kladvandalisme en vernieling blijkt ook uit de WODC-rapportage; het zijn de HALT-delicten bij uitstek.¹⁵

De HALT-delicten worden vooral 's middags en 's avonds gepleegd, en in de meeste gevallen niet alleen. Meer dan 90% van de HALT-klanten geeft aan het samen met anderen te hebben gedaan, meestal met een of twee anderen, en meestal met vrienden. Drie van hen waren al eerder met HALT in contact gekomen.

2.4. De thuissituatie

In tabel 7 zien we dat de HALT-jongeren net zo vaak bij beide ouders wonen, als alleen bij de vader of alleen bij de moeder. Komen de HALT-jongeren uit één-ouder gezinnen, dan wonen ze meestal bij de moeder.

Tabel 7: woonsituatie

	aantal	percentage
bij beide ouders	34	45,3%
bij de moeder	30	40,0%
bij de vader	04	05,3%
ergens anders	07	09,3%
	75	100%

De woonsituatie van de Amsterdamse HALT-jongeren verschilt beduidend van het beeld dat uit de WODC-rapportage naar voren komt. 73,7% van hierin onderzochte HALT-klanten woont bij beide ouders.

De vaders van de Amsterdamse HALT-klanten werken in een breed spectrum van banen -het werkloosheidspercentage (13,3%) ligt ver beneden het Amsterdams gemiddelde van 22%, maar is iets hoger dan het algemeen landelijk cijfer. Van de moeders is een kleine 40% huisvrouw, 9% werkloos en werkt de rest buiten de deur.

Thuis hebben de HALT-jongeren nog broers en/of zussen, meestal één. Een kleine minderheid is enig kind.

¹⁵ Kruissink en Verwers. 1989. pag. 27.

Op grond van eerder onderzoek mocht verwacht worden dat de meeste HALT-klanten het thuis goed naar de zin te hebben. Dat blijkt inderdaad het geval te zijn. Slechts drie HALT-klanten vinden er thuis (helemaal) niets aan (zie tabel 8).

Tabel 8: waardering thuissituatie

	aantal	percentage
goed	63	90,0%
redelijk	02	02,9%
noch goed, noch slecht	02	02,9%
nogal slecht	01	01,4%
slecht	02	02,9%
	70	100%

Deze hoge waardering voor de thuissituatie komt ook tot uitdrukking in het aantal HALT-jongeren dat zegt vaak thuis te zijn (63,0%).

De HALT-klanten krijgen wekelijks redelijk wat zakgeld van hun ouders of verzorgers (de meesten rond een tientje), en velen hebben daarnaast nog een eigen inkomen, wat geschat moet worden op gemiddeld f 25,- per week.

De meeste ouders reageerden geschrokken op het gebeurde.

2.5. De schoolsituatie

Meer dan 95% van de HALT-jongeren zit nog op school. De jongeren zitten op de volgende typen scholen (tabel 9).

Tabel 9: schooltype

	aantal	percentage
basisschool	03	04,1%
speciaal bo	01	01,4%
lbo	21	28,8%
mavo	15	20,5%
havo/vwo	18	24,7%
mvo	04	05,5%
overig	11	15,1%
	73	100%

In vergelijking met de WODC-cijfers valt het relatief hoge aandeel van havo- en vwo-leerlingen op. Lbo-leerlingen zijn iets minder vertegenwoordigd dan je op grond van de WODC-cijfers mocht verwachten. Het grote aantal jongeren dat al eens een keer is blijven zitten, bijna de helft, en het aantal dat een of meerdere keren van school is veranderd (43,5%) komt weer wel overeen met eerdere cijfers.

Een kleine 30% geeft aan wel eens te spijbelen. Dat is 10% meer dan de niet-Amsterdamse HALT-klanten, en 20% meer dan de doorsnee leerling. Het spijbelen blijft over het algemeen beperkt tot 'af en toe een keertje'.

Een iets grotere groep zegt wel eens ruzie te hebben op school. Meestal met leraren of klasgenoten. Toch is meer dan tweederde positief over de school (zie tabel 10).

Tabel 10: schoolwaardering

	aantal	percentage
positief	51	68,9%
positief noch negatief	17	23,0%
negatief	06	08,1%
	74	100%

2.6. Vrijtijdsbesteding

De meerderheid van de HALT-klanten geeft sport op als voornaamste vorm van vrijetijdsbesteding, meer dan de helft is lid van een sportvereniging. Opvallend genoeg is tekenen een goede tweede.

Een kleine 60% van de naar HALT verwezen jongeren verveelt zich wel eens, vooral op zondag. Op zaterdag en door de week zeggen de jongeren zich niet of nauwelijks te vervelen.

De HALT-jongeren hebben veel vrienden, gebruiken wel eens alcohol, maar bijna nooit drugs. Een minderheid gaat wel een naar een club- of buurthuis. Als ze uitgaan doen ze dat op de volgende plaatsen:

Tabel 11: uitgaan

	aantal	percentage
Bioscoop	22	34,4%
Discotheek	32	50,0%
Café	04	04,7%
Sportmanifestatie	01	01,2%
Concert	03	03,5%
Overig	02	02,4%
	—	—
	64	100%

2.7. Politiecontacten

Bijna de helft van de HALT-jongeren (48,6%) is al eens eerder in contact geweest met de politie, in de meeste gevallen niet vanwege vandalisme (zie tabel 12).

Hoewel er vrij algemeen van uit wordt gegaan dat de HALT-groep 'relatief delinquent' is¹⁶, zijn deze cijfers, ook in vergelijking met een soortgelijk onderzoek in Tilburg, hoog te noemen.¹⁷ Dat met name (winkel-) diefstallen veel genoemd worden als aanleiding voor het eerder politiecontact, hoeft minder opzien te baren. Ook in eerder onderzoek is al gesignaleerd dat HALT-kanten regelmatig winkeldiefstallen plegen.¹⁸

Tabel 12: eerder politiecontact

	aantal	percentage
Kladvandalisme	04	12,5%
Brandstichting	02	06,3%
Vernieling	01	03,1%
Diefstal	13	40,6%
Heling	01	03,1%
Vuurwerk	02	06,3%
Anders	09	28,1%
	—	—
	32	100%

Gevraagd naar het politiecontact voorafgaand aan de HALT-verwijzing zegt bijna 40% redelijk tot goed behandeld te zijn. Eenzelfde deel heeft een tegengestelde mening, en 20% is neutraal.

¹⁶ Kruissink en Verwers. 189, pag. 39.

¹⁷ P. Vlaardingenbroek. Evaluatie HALT-bureau Tilburg e.o., KUB, maart 1990. Hierin wordt een percentage eerder politiecontact van 26,3 'relatief hoog' geacht.

¹⁸ Bijvoorbeeld in A. van Hees. HALT-rapport. alternatief afdoen van vandalistisch gedrag. Lochem. 1988.

Een soortgelijke verdeling vinden we bij de mening van de HALT-jongeren over de politie in het algemeen, alleen is de neutrale groep hier veel groter (54,7%).

2.8. Het HALT-bureau

Een minderheid van de HALT-klanten kende het bureau voor de doorverwijzing. Maar na het eerste gesprek heeft bijna iedereen wel een idee wat hem of haar bij HALT te wachten staat. Slechts een kleine 8% kan zich (nog steeds) geen enkele voorstelling over HALT maken.

De volgende tabellen laten zien wat de klanten van de HALT-aanpak verwachten.

Tabel 13: verwachting omtrent het werken

	aantal	percentage
0-10 uur	33	46,5%
10-20 uur	09	12,7%
20-30 uur	05	07,0%
meer dan 30 uur	09	12,7%
geen mening	15	21,1%
	71	100%

Tabel 14: verwachting omtrent het betalen

	aantal	percentage
0-50 gulden	15	40,5%
50-100 gulden	02	05,4%
meer dan honderd	12	32,4%
geen mening	08	21,6%
	37	100%

De HALT-klanten zijn ook gevraagd naar hun mening over het werken c.q. over het betalen van een schadevergoeding. Die meningen lopen nogal uiteen, maar de meesten vinden beide maar zo zo. Ze denken wel dat de HALT-aanpak werkt. Liefst 73% is het met die stelling eens.

2.9. De Amsterdamse HALT-jongeren, een samenvatting

Uit het door twee onderzoekers van het WODC uitgevoerde evaluatie-onderzoek naar 43 HALT-projecten, komt het volgende profiel van HALT-jongeren naar voren. HALT-

klanten zijn meestal jongens tussen de 14 en 16 jaar oud. Ze zitten in ruime meerderheid nog op school en hebben het daar redelijk naar de zin. Ze spijbelen wel eens, maar niet extreem veel. De meeste van hen wonen bij hun ouders en vinden het daar plezierig. In hun vrije tijd sporten ze veel, en gebruiken ze weinig alcohol en haast geen drugs. Het is geen echte probleemgroep. HALT-klanten onderscheiden zich vooral van doorsnee jongeren door veelvuldig vandalistisch gedrag. Ook plegen ze veel winkeldiefstallen en zijn ze regelmatig agressief tegen personen.

Na de eerste 85 klanten van het Amsterdamse Bureau HALT nader bekeken te hebben, blijkt dat beeld ook in Amsterdam in grote lijnen op te gaan, al lijken in Amsterdam de verschillen tussen de HALT-klanten en de doorsnee jongeren wat groter te zijn. Amsterdamse HALT-klanten spijbelen meer dan de klanten van andere HALT-bureau's, ze wonen vaker in één-ouder gezinnen en hebben meer politiecontacten achter de rug.

De belangrijkste kenmerken van de Amsterdamse HALT-jongeren zijn:

Over het algemeen zijn het blanke Nederlandse jongens tussen de 13 en 17 jaar. De meeste van hen wonen in Amsterdam. 30% van de eerste lichting klanten is van buiten de stad afkomstig, een kwart komt uit de regio Amsterdam. Zij hebben overigens in meerderheid het delict ook buiten Amsterdam gepleegd.

Veruit het grootste deel van de HALT-jongeren is doorverwezen door de politie, 71 van de 85. Twee delicten komen het meest in aanmerking voor een doorverwijzing: kladvandalisme en vernieling. Op afstand volgen brandstichting, baldadigheid, en overtredingen in verband met vuurwerk. De delicten hebben meestal 's middags en 's avonds plaatsgevonden.

De HALT-jongeren plegen deze delicten over het algemeen niet alleen, meestal zijn daar vrienden bij. Bijna een kwart van de HALT-jongeren geeft aan dat ze de locus delicti hebben opgezocht met de bedoeling om een delict te plegen. Anderen waren daar op weg van school naar huis, om te spelen, of omdat er vrienden wonen.

Het percentage één-ouder gezinnen is groot, maar voor de rest geeft de thuissituatie van de HALT-klanten weinig opzienbarends te zien. De jongeren hebben het vrijwel unaniem goed naar de zin thuis.

De Amsterdamse HALT-klanten zijn bijna allemaal nog schoolgaand. Zij beoordelen de school in meerderheid positief, hoewel een groot aantal jongeren een of meerdere keren is blijven zitten, en/of van school is veranderd. Een kleiner aantal heeft wel eens ruzie met leraren of klasgenoten. Een vrij groot percentage spijbelt af en toe.

De HALT-jongeren vervelen zich niet bovenmatig, gebruiken soms alcohol maar bijna geen drugs, en doen veel aan sport. Ze gaan regelmatig naar de bioscoop of een discotheek.

Bijna de helft van de Amsterdamse HALT-klanten is al eerder met de politie in aanraking geweest. Dat was in de meeste gevallen niet voor typische HALT-delicten als kladvandalisme en vernieling, maar voor (winkel-) diefstal.

Deel 3. De bekendheid van Bureau HALT bij de politie

3.1. Inleiding

Aangezien de politie het belangrijkste aanvoerkanaal is voor het HALT-bureau, is het voor de levensvatbaarheid van het bureau essentieel dat die politie (en dan met name het uitvoerend personeel) goed op de hoogte is van de HALT-aanpak en de HALT-procedure. En misschien nog wel belangrijker is de houding van de politie, opnieuw met de nadruk op het uitvoerend gedeelte, ten opzichte van de alternatieve procedure. Het instrument dat door het HALT-bureau is gekozen om deze voorwaarden te creëren is dat van de voorlichtingscampagne. Met het geven van voorlichting aan de wijkteams van de Amsterdamse politie zijn de medewerkers van HALT reeds voor de officiële opening van het bureau van start gegaan. De voorlichting bestaat uit het laten zien van de video over HALT, het houden van een inleiding over de aanpak en de procedure, en het beantwoorden van eventuele vragen. Zij neemt gemiddeld ongeveer twintig minuten tot een half uur in beslag.

In dit deel wordt onderzocht in hoeverre de politie op de hoogte is (geraakt) van de activiteiten van Bureau HALT, en van de rol die zij in de HALT-procedure heeft toebedeeld gekregen. Tevens wordt aandacht besteed aan de stellingname van de politie ten opzichte van vandalisme, en de rol die het HALT-bureau in de optiek van de individuele politieman of -vrouw in het tegengaan van vandalisme kan spelen.

Dit deelonderzoek bestaat uit twee delen:

- een telefonische enquête onder alle wijkteams van de Amsterdamse politie,
- en een vragenlijst die door een steekproef uit de wijkteams in het experimentele gebied van Bureau HALT is ingevuld

3.2. De telefonische enquête

Ten tijde van deze telefonische enquête (december 1989) was aan ongeveer de helft van de wijkteams door het HALT-bureau voorlichting gegeven, aan negen wel en aan acht nog niet. Een goed moment derhalve, om het effect van deze voorlichting op de bekendheid van het bureau te onderzoeken. Alle wijkteams zijn telefonisch benaderd. Aan degene die de hoorn opnam werd gevraagd of men op de hoogte is van het bestaan van Bureau HALT, zo ja, op welke wijze deze kennis is verkregen, of men de voorlichtingsbijeenkomst over Bureau HALT bijgewoond heeft, wat hun mening over deze voorlichting is, of men het HALT-verwijsformulier kent, en of men wel eens naar HALT heeft doorverwezen.

Na afloop van het gesprek werd gevraagd of een collega bereid was dezelfde vragen te beantwoorden. Dit verklaart de verschillen in aantallen wijkteams en respondenten.

3.2.1. De voorgelichte wijkteams

Er is met achttien personen gesproken: een hoofdinspecteur, twee wachtcommandanten, een adjudant, twee hoofdagenten en twaalf agenten.

Zestien respondenten zeiden het HALT-bureau te kennen. Slechts twee maal gaf men aan niet van het bestaan van een Bureau HALT op de hoogte te zijn.

Op de vraag 'Op welke manier heeft u van HALT gehoord?' werd als volgt geantwoord. Twaalf ondervraagden kenden het bureau door de voorlichtingsbijeenkomst, twee door externe media (krant), één kende het van collega's en drie antwoorden vielen in de categorie 'anders'. Twee respondenten hadden in hun opleiding van Bureau HALT gehoord, en één kende het vanwege zijn betrokkenheid bij een vandalisme-preventie-project.

Men vond de voorlichtingsbijeenkomst over het algemeen goed, duidelijk en interessant. Slechts één respondent vond de voorlichting vrij summier.

Op drie na kenden alle respondenten het HALT-verwijsformulier.

Niemand had zelf jongeren naar HALT doorverwezen.

3.2.2. De nog niet voorgelichte wijkteams

Hier is met veertien personen gesproken: twee wachtcommandanten, twee brigadiers en tien agenten. Twee hen weigerden mee te werken. De een verwees naar Bureau Voorlichting, de ander naar Voorkoming Misdrijven.

Van deze groep waren vijf respondenten bekend met Bureau HALT (de wachtcommandanten, brigadiers en een agent).

Van deze vijf waren er twee door externe media op de hoogte gebracht van het HALT-bureau. Een had het uit het korpsbericht, een van een collega, en een wist ervan omdat er in diens woonplaats ook een HALT-bureau is.

Het HALT-verwijsformulier was bij alle respondenten onbekend.

Niemand had naar HALT doorverwezen.

3.2.3. Een eerste conclusie

Op basis van deze enquête kan voorzichtig geconcludeerd worden dat de p.r.-activiteiten van de HALT-medewerkers aanslaan. De voorlichtingsbijeenkomsten worden positief ge-

kwalificeerd, en blijken hun vruchten af te werpen. Immers, de respondenten van de voorgelichte wijkteams zijn bijna allemaal bekend met het HALT-bureau. De controle-groep scoort wat dat betreft aanzienlijk lager.

Deze conclusie wordt ondersteund als we kijken naar de herkomst van de doorverwijzingen. Deze komen over het algemeen van wijkteams die voorlichting hebben gehad. De wijkteams die in de HALT-voorlichtingscampagne nog aan bod moeten komen, hebben nog geen klant geleverd.

Dit leidt tot de hypothese dat het geven van voorlichting aan de aanvoerkanalen voor het functioneren van het Bureau HALT voorlopig van levensbelang is. We zullen zien of deze hypothese door het vervolgonderzoek wordt gestaafd.

3.3. De schriftelijke enquête

De wijkteams uit het experimentele gebied van Bureau HALT zijn schriftelijk benaderd over deelname aan een enquête over de bekendheid van Bureau HALT bij de politie.

Het zijn de wijkteams Balistraat, Pieter Aertsstraat, Tweede Helmerstraat, Van Leijenberghlaan¹⁹, Spaarndammerstraat en Linneusstraat.

Hetzelfde betrof twee wijkteams die nog geen voorlichting over Bureau HALT gehad hadden, zij dienen als controlegroep. De controlegroep bestaat uit de wijkteams Flierbosdreef en Ganzenhoef.

Alle wijkteams verleenden graag hun medewerking, op een na. Het wijkteam Linneusstraat verwees, met als argument dat het al deelnam aan de procesevaluatie, naar het andere wijkteam van het district, Balistraat.

Gemiddeld zijn per wijkteam vijftien gestructureerde vragenlijsten uitgedeeld. De respons was hoog, tien of meer vragenlijsten werden geretourneerd. De respondenten zijn volstrekt willekeurig gekozen. Naast een aantal persoonlijke vragen als leeftijd, sexe en rang, werden vragen voorgelegd over:

1. De bekendheid van Bureau HALT in het algemeen
2. De voorlichtingsbijeenkomst over Bureau HALT
3. Het dienstvoorschrift inzake de HALT-procedure
4. Het HALT-verwijsformulier

Daarnaast werd hen een vijftiental stellingen voorgelegd met betrekking tot het alternatief afdoen van vandalisme, en de rol die Bureau HALT en de politie daarin kunnen spelen.

¹⁹ Dit is geen officieel wijkteam, maar ressorteert direct onder het districtsbureau

3.3.1. Kenmerken van de respondenten

In totaal zijn er 78 vragenlijsten ingevuld; 54 door wijkteamleden uit het experimentele gebied en 24 door de controlegroep. Het merendeel van de respondenten zijn mannen, de vrouwen zijn met tien vertegenwoordigd, in de controlegroep zit maar een vrouw. Wanneer we kijken naar de rang die de ondervraagden hebben in de politieorganisatie, blijkt dat tweederde agent of hoofdagent is. Er zijn twintig brigadiers bij, en vijf vallen onder de categorie anders: twee adjudanten, twee inspecteurs en een marechaussee. De vrouwen zitten zonder uitzondering in de laagste rang, agente van politie.

De respondenten zijn onderverdeeld in vier leeftijdscategorieën. Zevenendertig van hen zijn tussen de twintig en de dertig jaar oud, tweeëndertig tussen de dertig en de veertig, zes tussen de veertig en de vijftig, een is ouder dan vijftig, en twee zwegen over hun leeftijd.

3.3.2. De bekendheid van Bureau HALT

Van de 54 geënquêteerde wijkteamleden uit de experimentgroep heeft 63% de voorlichtingsbijeenkomst over HALT bijgewoond. Dat 20 respondenten uit deze groep (nog) geen voorlichting hebben gehad, is te verklaren uit het feit dat een aantal voorlichtingsbijeenkomsten alleen gericht was op de hoofden van de dienstgroepen, de brigadiers. De controlegroep heeft, op één wijkteamlid na, nog geen voorlichting gehad.

De vraag naar de bekendheid van Bureau HALT levert direct een opmerkelijk resultaat op (zie tabel 15).

Tabel 15: Bureau HALT

	kent Bureau HALT	
	kent HALT	kent HALT niet
experimentgroep	100%	00,0%
controlegroep	58,3%	41,7%

De experimentele groep, de groep dus die reeds voorlichting over Bureau HALT gehad heeft, scoort op deze vraag honderd procent. Iedereen kent HALT.

De controlegroep scoort lager, maar ook hier kent een meerderheid het HALT-bureau, 58,3%.

De voorlichtingsbijeenkomsten zijn dus uiterst effectief als het gaat om de vraag of men Bureau HALT kent, terwijl de vorm waarin deze bijeenkomsten gegoten zijn (alleen aan brigadiers, of aan de hele dienstgroep) geen invloed lijken te hebben op het resultaat.

Van de ondervraagden die antwoordden op de vraag naar de taak van het HALT-bureau, bleek 95 procent goed tot redelijk op de hoogte. Opvallend is dat de controle-groep hier beter scoort, dan de experimentgroep (zie tabel 16).²⁰

Tabel 16: taken HALT

	kent taken HALT			
	goed	redelijk	slecht	niet
experimentgroep	47,1%	47,1%	03,9%	02,0%
controlegroep	71,4%	28,6%	00,0%	00,0%

Meer dan 70% van de respondenten uit de controlegroep die op de hoogte is van het bestaan van HALT, weet de taak van het bureau goed weer te geven, niemand scoort in de categorieën 'slecht' of 'niet'.

De experimentele groep scoort 47,1% 'goed', een even grote groep haalt het niveau 'redelijk'.

De politiemensen die het bureau kennen, zijn over het algemeen ook inhoudelijk redelijk tot goed op de hoogte. Maar het kennisniveau over de taken van Bureau HALT blijkt niet samen te hangen met het geven van voorlichting.

Een verklaring voor de hoge score van de controlegroep kan de publiciteit zijn die bureau Halt zowel intern (via korpsberichten) als extern (in de media) heeft gekregen.

Dat men inhoudelijk op de hoogte is blijkt ook uit de antwoorden op de vraag voor welke delicten men naar HALT kan doorverwijzen (zie tabel 17).

²⁰ De controlegroep kende bij deze vraag wel een veel grotere non-respons. 41,7%, tegen 5,6% bij de experimentgroep.

Tabel 17: delicten HALT

	kent delicten HALT			
	goed	redelijk	slecht	niet
experimentgroep	72,1%	23,3%	02,3%	02,3%
controlegroep	22,2%	55,6%	11,1%	11,1%

94,1% van de experimentele groep weet goed of redelijk goed voor welke delicten naar het HALT-bureau kan worden doorverwezen.

De controlegroep haalt vergelijkenderwijs 77,8%, terwijl daarvan een veel groter deel in de categorie 'redelijk' zit.

De voorlichting over de werkzaamheden en de procedure van HALT is voor het kennen van de HALT-delicten belangrijk. De voorlichting is blijkbaar inhoudelijk diepergravender dan de informatie die de controlegroep heeft bereikt. Dat blijkt ook uit het feit dat ruim 80% van de respondenten uit de experimentgroep het HALT-verwijsformulier kent, de controlegroep haalt nog geen 14%. Bovendien is het dienstvoorschrift inzake de HALT-procedure (ook inhoudelijk) veel beter bekend bij de experimentele groep dan bij de controlegroep, 43,4% tegen 4,5%.

Uit tabel 19 blijkt dat iets meer dan een kwart van de experimentele groep een of meerdere keren van de HALT-procedure gebruik heeft gemaakt. Uit de controlegroep is slechts een enkele doorverwijzing gekomen.

Tabel 18: HALT-verwijzingen

	naar HALT doorverwezen		
	1 keer	meerdere keren	nooit
experimentgroep	23,1%	03,8%	73,1%
controlegroep	05,0%	00,0%	95,0%

Percentueel scoort de experimentgroep bijna vijf keer zoveel dan de controlegroep. Het is duidelijk dat de HALT-procedure al veel meer ingang heeft gevonden bij de experimentgroep. Opvallend is dat de helft van de vrouwen uit deze laatste groep al eens naar HALT heeft doorverwezen.

Het is waarschijnlijk dat het kader van de experimentgroep vaker hamert op het gebruik van de HALT-procedure bij vandalisme, dan het kader van de controlegroep.

De volgende tabel laat zien hoe het oordeel van de respondenten uit de experimentgroep is over deze bijeenkomsten.²¹

Tabel 19: voorlichtingsbijeenkomst

mening over de voorlichting	
ik heb er veel van opgestoken	06,1%
de voorlichting was duidelijk	69,7%
ik vond het nogal een vage vertoning	15,2%
ik kan me er niet veel van herinneren	03,0%
ik heb niets nieuws gehoord	06,1%

De voorlichtingsbijeenkomsten vonden meestal plaats op het wijkteambureau of het districts-bureau. De respondenten oordelen in ruime meerderheid positief over de voorlichting. De meesten vonden de voorlichting duidelijk.

Zoals reeds gezegd, kent meer dan viervijfde van de respondenten van de experimentgroep het HALT-verwijsformulier. De mening over (het werken met) het formulier komt tot uitdrukking in tabel 20.

Tabel 20: HALT-verwijsformulier

mening over het HALT-verwijsformulier	
het is een duidelijk formulier	39,5%
het is makkelijk om mee te werken	27,9%
het is een formulier als zoveel andere	32,6%
het kost veel tijd om in te vullen	00,0%
het is een vaag formulier	00,0%

Tweederde van de respondenten is tevreden over het formulier. Niemand vindt het een slecht formulier; niemand vindt het formulier tijdrovend, niemand vindt het vaag.

De vraag of de komst van het Bureau HALT voor de geënquêteerde een taakverlichting of juist een taakverzwaring inhoudt, wordt door bijna iedereen beantwoord met 'geen

²¹ De enige respondent uit de controlegroep die een voorlichtingsbijeenkomst heeft bijgewoond, vond de voorlichting duidelijk.

van beide'. Terwijl de non-respons 10 is, vinden 4 van de respondenten zijn of haar taak verlicht, 1 is van mening dat zijn taak is verzwaard.

3.3.3. De stellingen

In de enquête zijn vijftien stellingen opgenomen over het alternatief afdoen van vandalisme, en de rol die Bureau HALT en de politie daarin kunnen spelen. Hieronder volgen in grote lijnen de resultaten, eerst die van de experimentele groep, daarna die van de controlegroep, voorzover ze verschillen van de experimentgroep.²²

De experimentele groep vindt vandalisme in overgrote meerderheid een bedreiging van de leefbaarheid in buurt of wijk. Ze vinden het geen bij de leeftijd horend kattenkwaad. Hoewel ze denken dat de vandalen die door de politie worden opgepakt slechts het topje van de ijsberg vormen, kan de politie volgens hen wel degelijk wat doen aan het vandaliseprobleem. Slechts een kleine minderheid denkt dan ook dat vandalen voor de komst van Bureau HALT vrij spel hadden, en dat ze in het verleden bijna nooit een proces-verbaal kregen. Toch zien ze veel in de HALT-aanpak, dat de meeste vandalen niet gepakt worden vinden ze daarvoor geen belemmering. Driekwart van de respondenten is een voorstander van het alternatief afdoen van jongeren die vandalisme plegen, en denkt dat een HALT-doorwijzing beter tegen vandalisme helpt dan een waarschuwing van de politie. Daarbij vindt iedereen, op 1 respondent na, het een goede zaak dat vandalen de aangerichte schade zelf herstellen. Iedereen is het er mee eens dat het goed is als vandalen de gemaakte schade zelf vergoeden. Ze zijn niet van mening dat de HALT-aanpak 'soft' is.

De respondenten uit de controlegroep vinden vandalisme in sterkere mate dan hun collega's uit de experimentgroep, een bedreiging voor de buurt of de wijk. Ze zijn ook iets sterker

in hun verwerping van de stelling dat vandalisme kattenkwaad is. Minder van hen denken dat de politie maar een klein deel van het aantal vandalen oppakt. Dat de politie niets tegen vandalisme kan doen, vinden meer van hen niet waar. Dat geldt ook voor de stelling dat vandalen voor de komst van Bureau HALT bijna nooit een proces-verbaal kregen. Niemand vindt dat vandalen toen vrij spel hadden. Ze zijn voor een hardere aanpak van vandalisme dan hun collega's uit de experimentgroep. Een minderheid is voor het alternatief afdoen van jonge vandalen, terwijl driekwart van de experimentgroep daar wel voor is. Ze zijn weer wel voor het herstellen en betalen van de schade door de vandalen. Die scores verschillen niet van die van de experimentele groep. In tegen-

²² We moeten ons in het kader van deze evaluatie helaas beperken tot deze grove schets. In de afstudeerscriptie van de bij het onderzoek betrokken stagiair Patrick Schrama zal dieper op de resultaten worden ingegaan.

groep. In tegenstelling tot hun collega's uit de voorgelichte groep zien zij de HALT-aanpak vermoedelijk wel als een 'softe' benadering.

De inconsistentie in de stellingname van de controlegroep (tegen een alternatieve aanpak, maar voor de HALT-aanpak) ligt volgens ons aan een onvolledige informatie over Bureau HALT en vandalisme in het algemeen.

De experimentgroep is veel beter op de hoogte, en komt daardoor tot een consistentere, meer genuanceerde en (met betrekking tot de mogelijkheden van de politie in het tegengaan van vandalisme) waarschijnlijk realistischer stellingname.

3.4. Samenvatting en conclusies

Om de toevoer van klanten te waarborgen heeft het HALT-bureau onder andere gekozen voor het geven van voorlichting aan de belangrijkste leveraar, de politie. In dit hoofdstuk is nagegaan in hoeverre het doel van deze voorlichtingscampagne (het vergroten van de bekendheid van Bureau HALT en het benadrukken van de voordelen van deze aanpak bij de politie) is, c.q. kan worden bereikt.

Reeds op basis van de telefonische enquête van december 1989 kon voorzichtig worden geconcludeerd dat de campagne aanslaat. Immers, de respondenten van de voorgelichte wijkteams bleken bijna allemaal bekend met het HALT-bureau, terwijl de controlegroep wat dat betreft aanzienlijk lager scoorde.

Dit beeld wordt bevestigd door de schriftelijke enquête, die in februari 1990 is gehouden. De respondenten uit de experimentele groep van vijf voorgelichte wijkteams bleken zowel kwantitatief als inhoudelijk beter op de hoogte van de aanpak en de procedure van Bureau HALT, dan hun collega's van twee nog niet voorgelichte wijkteams.

Ook op basis van andere gegevens is gebleken dat (het aantal) doorverwijzingen naar Bureau HALT samenhangt met goed verzorgde p.r.-activiteiten. De voorlichtingscampagne is goed ontvangen, zij werd over het algemeen als duidelijk gekwalificeerd, en ook het HALT-verwijsformulier kon rekenen op een positieve respons.

De voorlichting heeft tevens een gunstige invloed op de houding van de politie ten opzichte van de HALT-aanpak. De beter geïnformeerde experimentele groep ziet veel meer in een alternatieve aanpak van vandalisme dan de controlegroep, die haar informatie elders moest halen. De experimentgroep lijkt ook een realistischer kijk op het vandalisme probleem te hebben, en onderscheidt zich verder van de controlegroep door een genuanceerdere stellingname.

De voorlichting was niet altijd op dezelfde manier georganiseerd. Soms was deze alleen op de brigadiers gericht, andere keren werd de hele dienstgroep erbij betrokken. Deze aanpak lijkt geen al te grote problemen op te leveren. De variant waarbij alle leden van de wijkteams betrokken worden heeft vanwege de directe benadering duidelijk voorde-

len, maar de indirecte variant, zo blijkt uit onze gegevens kan ook volstaan. In verband met de het arbeidsintensieve karakter van de directe benadering moet wellicht zelfs voor de laatste gekozen worden.

De hier gepresenteerde gegevens zijn een momentopname. Het is (nog) niet duidelijk of de gunstige resultaten op langere termijn afnemen. Daarmee moet in ieder geval rekening worden gehouden. Wij bevelen dan ook aan om voortdurend aandacht te blijven besteden aan voorlichting. Wellicht in een vorm waarbij ook andere aanvoerkanalen, als de dienst Ondersteunende Taken van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf en de spoorwegpolitie, worden betrokken. Bovendien kan in verband met deze voorlichtingsactiviteiten gedacht worden aan het inschakelen van anderen, zoals de Jeugd- en Zedenpolitie en de troubleshooter (zie ook paragraaf 1.7.). Op deze wijze kan een continue toevoer van HALT-klanten, voor het HALT-bureau bestaansvoorwaarde nummer één, beter worden gerealiseerd.

Bijlage 1. Vragenlijst betrokkenen

- Inleiding op het onderzoek
- Plaats van geïnterviewde in onderzoeksopzet
- Rapportage
- Afspraken terugkoppeling interview

- Naam geïnterviewde:
- Functie:

De vragenlijst bestaat uit 4 delen:

Deel 1. Algemene vragen.

Deel 2. Vragen betreffende werkwijze/organisatie HALT

Deel 3. Stellingen

Deel 4. Evaluatievragen

Deel 1. Algemene vragen

1. Hoe bent u op de hoogte geraakt van de HALT-aanpak?
2. Welke activiteiten voert u uit, in 't kader van de HALT-aanpak?
3. Kunt u ongeveer aangeven wat uw tijdsinvestering (bijvoorbeeld per week) aan HALT-activiteiten is?
4. Kunt u de aard van de contacten met Bureau HALT omschrijven?
(Over welke zaken heeft u contact?)
5. Kunt u iets vertellen over uw ervaringen in het kader van de HALT-aanpak? (Hoe verlopen de contacten met het HALT-bureau?
Hoe ervaart u de moeite die u moet doen in 't kader van Halt?)
6. Hoe schat u uw (concrete) betrokkenheid bij Bureau Halt in:
Nu?
In de toekomst?

Deel 2. Vragen betreffende de werkwijze en organisatie van Bureau HALT

1. Betreffende de concrete gang van zaken rond HALT:

Door u ervaren Knelpunten	Oorzaken: intern	extern	Aanbevelingen voor oplossingen:

(Indien geïnterviewde in begeleidingscommissie zit:)

2. Begeleidingscommissie: (meningen)

Gang van zaken (organisatorisch)

Punten die aan de orde komen (inhoudelijk)

3. Heeft u een mening over de bestuurlijke inbedding van het Bureau HALT?

4. Het HALT Bureau heeft de volgende doelstellingen:

- snel en direct reageren op vandalistisch gedrag van jongeren;
- jongeren zelf verantwoordelijk stellen voor de gevolgen van hun gedrag;
- zorgen dat jongeren geen strafblad krijgen door hen werkzaamheden te laten verrichten en de schade te laten vergoeden;
- bemiddelen in de schade-afhandeling tussen de dader en de benadeelde, bijvoorbeeld gedeeltelijk betalen en de rest herstellen;
- preventieve activiteiten stimuleren door op basis van signalen te adviseren en voorlichting te geven;
- gegevens verzamelen over de mogelijke oorzaken van het vandalistisch gedrag en op basis daarvan zoeken naar mogelijke oplossingen.

Kunt u aangeven welke doelstelling u het belangrijkste acht, welke de op één na belangrijkste, welke de op twee na belangrijkste, etc..

Deel 3. Stellingen

1. Jongeren die vandalisme plegen zijn een bedreiging voor het leefbaarheid in buurt of wijk.
2. De HALT-aanpak is in de eerste plaats een pedagogische maatregel. Dat het slachtoffer ook (een vorm van) schadevergoeding krijgt/kan krijgen, is daaraan ondergeschikt.
3. Ik ben een voorstander van het alternatief afdoen van jongeren die vandalisme plegen.
4. Voor de komst van Bureau HALT hadden vandalen vrij spel.
5. Vandalisme is katekwaad, het hoort bij de leeftijd.
6. Een doorverwijzing naar en afhandeling door Bureau HALT werkt net zo goed als een waarschuwing en/of een proces verbaal van de politie.
7. Vandalen dienen harder aangepakt te worden.
8. De vandalen die door de politie worden opgepakt, vormen slechts het topje van de ijsberg.

Deze stellingen kenden als antwoordmogelijkheden: helemaal mee eens; mee eens; noch mee eens, noch mee oneens; niet mee eens; en helemaal niet mee eens

Deel 4. Evaluatie vragen

1. Wat zijn voor u succesfactoren van de HALT-aanpak?
2. Welke interne/externe factoren kunnen volgens u aan dit succes bijdragen?
3. Wat verwacht u op korte termijn van de HALT-aanpak?
En op de lange termijn?

Aanvullende opmerkingen:

Bijlage 2. Lijst van overtredingen en misdrijven m.b.t. Bureau HALT

Wetboek van Strafrecht

- art. 141.** Openlijke geweldpleging voor zover gepleegd tegen goederen, karakter van baldadigheid.
- art. 350.** Vernieling (baldadige vernielzucht).
- art. 424.** Baldadigheid.

Algemene Plaatselijke Verordening

- art. 12.** Bekladden of beplakken van onroerend goed of op de openbare weg.
- art. 15.** Plaatsen van, beschadigen aan of verontreinigen van voorwerpen op de openbare weg.
- art. 16.** In openbaar water, stoffen of voorwerpen deponeren.
- art. 21.** Door motorvoertuig of bromfiets onnodig geluidshinder veroorzaken.
- art. 27.** Het veroorzaken c.q. verspreiden van stank, rook, vonken en andere stoffen.
- art. 28.** Anderen dan bewoners/gebruikers van flatgebouwen/appartementengebouwen/andere meergezinshuizen is het verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in vestibules, entrees, trapportalen, trappenhuizen, corridors, galerijen, rijwielstallingen en voor gemeenschappelijk doel bestemde ruimten.
- art. 29.** Hinder veroorzaken door draaiende motor op de openbare weg.
- art. 30.** Hinder veroorzaken door sport en spelen.
- art. 32.** Besturen van een bromfiets buiten de rijbaan van een weg.
- art. 34.** Voertuigen berijden met stank verspreidende stof.
- art. 36.** Voorwerpen op vensterbanken plaatsen, of op de rand van een balkon wat gevaar kan opleveren voor anderen.
- art. 42.** Voertuigen laten rijden/parkeren in een van gemeente wegen aangelegde of onderhouden groenvoorziening.
- art. 54.** Zich zonder redelijk doel en op voor andere hinderlijke wijze ophouden in/op voor het publiek toegankelijk portaal, galerij, telefooncel, wachtlokaal voor openbaar vervoermiddel of soortgelijke voor publiek toegankelijke ruimten.
- art. 55.** Een voorwerp ter afsluiting of afzetting van de openbare weg te verplaatsen, te verwijderen of te vernielen.
- art. 65.** Fontein, drinkwaterinrichting, brandkraan, spuitleiding verontreinigen of onbruikbaar maken.
- art. 66.** Opbreken, werkzaamheden verrichten en/of onderzoek verrichten aan kabel- en leidingnetten; de wegdekking op te breken en/of beschadigen.
- art. 67.** Schade brengen aan groenvoorzieningen.
- art. 80.** In openbaar water zwemmen of te baden.
- art. 81.** IJsvlakte beschadigen, verontreinigen, versperren of voor schaatsen onbruikbaar maken.

art. 91. Buiten de daarvoor bestemde plaatsen te urineren.

Uitvoeringsbesluit Vervoer

Veiligheid, orde en rust op de stations, gedrag in openbaar vervoer.

Bijlage 3. HALT-registratieformulier

Eerste gesprek

datum eerste gesprek.....

naam HALT-medewerker.....

persoonsgegevens

klantnummer.....

wijk.....

naam.....

adres.....

postcode en woonplaats.....

telefoon.....

geboortedatum en geslacht.....

nationaliteit.....

etnische groep.....

delictsgegevens

delict.....

heb je het alleen gedaan, of samen met anderen?.....

waren dat vrienden of vriendinnen?.....

plaats van delict.....

tijdstip:

waarom was je daar?.....

hoe vaak kom je daar?.....

Tweede gesprek

datum tweede gesprek.....

naam HALT-medewerker.....

verwijzende instantie

- o politie
- o O.M.
- o ander HALT-bureau
- o ondersteunende taken/spoorwegpolitie
- o andere instantie, n.l.....

HALT

- kende je HALT al voordat je opgepakt werd?.....
- wat denk je dat er nu gaat gebeuren?.....
- hoe lang denk je te gaan werken?.....
- hoeveel denk je dat je moet betalen?.....
- hoe vind je het dat je gaat werken?.....
- hoe vind je het dat je moet betalen?.....
- wat vinden je ouders/verzorgers daarvan?.....
- denk je dat de HALT-aanpak werkt?.....
- eerder contact met HALT, datum.....

woonsituatie

woont bij:

- o beide ouders o alleen bij de moeder
- o alleen bij de vader o anders, n.l...

- gezinssamenstelling.....
- beroep vader.....
- beroep moeder.....
- heb je het naar je zin thuis?.....
- ben je vaak thuis.....
- zo nee, waar dan?.....
- hoeveel zakgeld krijg je per week?.....
- verdien je zelf geld?.....

hoeveel per week?.....
hoe denk je de schade te betalen?.....
hoe reageerden je ouders/verzorgers op wat er gebeurd is?.....
.....

school

zit je nog op school? ja, nee.
welke klas?.....
naam en type school?.....
ben je wel eens blijven zitten? ja, nee.
ben je wel eens van school veranderd? ja, nee.
hoe vaak?.....
waarom?.....
heb je het naar je zin op school?.....
welke dag ben je het vroegst vrij van school?.....
hoe laat?.....
spijbel je wel eens?.....
hoe vaak?.....
heb je wel eens ruzie op school?.....
zo ja, met wie?.....

vrijtijdsbesteding

wat zijn je hobbies?.....
ben je lid van een sportvereniging?.....
wat doe je nog meer in je vrije tijd?.....
verveel je je wel eens?.....
wanneer: o door de week
 o zaterdags
 o zondags
wat doe je daar dan aan?.....
heb je veel vrienden of vriendinnen?.....

ben je wel eens met de politie in contact geweest? ja, nee.
zo ja, waarvoor?.....
hoe is dat afgelopen?.....
hoe ben je nu door de politie behandeld?.....
.....
hoe denk je over de politie?.....
.....

ben je wel eens met de kinderbescherming of een andere hulpverleningsinstantie in aanraking geweest? ja, nee.
zo ja, welke?.....
wat vond je daarvan?.....

[illegible]

Bijlage 4. Schriftelijke enquête politie

1. Sexe: 2. Leeftijd: 3. Rang: 4. Bureau:
5. Bent u op de hoogte van het bestaan van Bureau HALT in Amsterdam?
6. Wat is volgens u de taak van Bureau HALT?
7. Kent u de medewerkers van Bureau HALT?
8. Spreekt u met uw collega's over Bureau HALT?
9. Bent u aanwezig geweest bij een voorlichtingsbijeenkomst over Bureau HALT?
10. Waar werd die bijeenkomst gehouden?
11. Wat vond u van de voorlichting over Bureau HALT?
12. Kent u het dienstvoorschrift inzake de HALT-procedure?
13. Wat houdt dat dienstvoorschrift in?
14. Kent u het HALT-verwijsformulier?
15. Wat vindt u van het HALT-verwijsformulier?
16. Voor welke delicten kunt u doorverwijzen naar Bureau HALT?
17. Heeft u wel eens doorverwezen naar Bureau HALT?
18. Is er voor u persoonlijk sprake van een taakverzwaring sinds Bureau HALT actief is?

De volgende stellingen kenden als mogelijke antwoorden:

1. helemaal mee eens
2. mee eens
3. noch mee eens, noch mee oneens
4. niet mee eens
5. helemaal niet mee eens

1. Jongeren die vandalisme plegen zijn een bedreiging voor de leefbaarheid in buurt of wijk.
2. De politie kan niets doen tegen vandalisme.
3. Ik ben een voorstander van het alternatief afdoen van jongeren die vandalisme plegen.
4. Het is een goede zaak dat vandalen de aangerichte schade zelf herstellen.
5. De vandalen die door de politie worden opgepakt vormen slechts het topje van de ijsberg.
6. Voor de komst van bureau HALT kregen vandalen bijna nooit een proces-verbaal.
7. Vandalen dienen hard aangepakt te worden.
8. Aan vandalisme wordt binnen ons wijkteam weinig prioriteit toegekend.
9. Voor de komst van bureau HALT hadden vandalen vrij spel.
10. Vandalen neem ik altijd mee naar het bureau.
11. Het is een goede zaak dat vandalen de gemaakte schade vergoeden.
12. Vandalisme is kattenkwaad, het hoort bij de leeftijd.
13. Van bureau HALT kan je maar weinig verwachten. De meeste vandalen worden toch niet gepakt.
14. Als ik iemand iets zie vernielen zal ik hem of haar altijd aanspreken.
15. Een HALT-doorverwijzing werkt beter tegen vandalisme dan een waarschuwing van de politie.

Bijlage 5. Telefonische enquête politie

1. Heeft u wel eens van bureau HALT gehoord?
2. Zo ja, op welke manier?
 - a. via het korpsbericht
 - b. door het bijwonen van een voorlichtingsbijeenkomst?
 - c. via de externe media
 - d. van collega's
 - e. anders, n.l...
3. Wat vond u van de voorlichtingsbijeenkomst?
4. Kent u het HALT-verwijsformulier?
5. Heeft u wel eens jongeren naar HALT doorverwezen?